

## 24. Torstaina 19 päivänä maaliskuuta 1992

kello 13

### Päiväjärjestys

#### Ilmoituksia

#### Esitellään:

Hallituksen esitys n:o 19 vuoden 1992  
lisätalousarvioksi ..... S. 841

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Paakkinen ja toinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat E. Aho, R. Aho, Ala-Harja, Astala, Enestam, Hiltunen, Jurva, Kalli, Kauppinen, Koski, Koskinen, Kuuskoski, J. Leppänen, P. Leppänen, Louekoski, Mattila, Mäkelä, Nordman, Ollila, Puhakka, Ranta, E. Rehn, Renko, Riihijärvi, T. Roos, Rätty, Savolainen, Skinnari, Suhonen, Särkijärvi, Törnqvist, Westerlund ja Vähäkangas.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat ensimmäinen varapuhemies Paakkinen ja toinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat T. Roos, Skinnari, Nordman, P. Leppänen, Riihijärvi, Mäkelä, Suhonen, Westerlund, Ala-Harja, Kauppinen, Louekoski, Renko ja Kuuskoski.

#### Ilmoitusasiat:

#### Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Kuuskoski ja Särkijärvi, yksityisasioiden vuoksi edustajat

Ala-Harja, Jurva, Koskinen, Louekoski, Mattila, Paakkinen, Ranta, Renko, Rätty, Törnqvist, tästä ja huomista päivästä sairauden vuoksi edustajat Astala ja Vähäkangas, virkatehtävien vuoksi edustajat E. Aho ja Hiltunen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Enestam, Kalli, Koski, J. Leppänen ja Savolainen sekä ensi huhtikuun 3 päivään sairauden vuoksi ed. R. Aho.

#### Uusia hallituksen esityksiä

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella eiliseltä päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 20 ja 21, jotka nyt on edustajille jaettu.

#### Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Hallituksen esitys n:o 19 vuoden 1992 lisätalousarvioksi

#### Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

#### Keskustelu jatkuu:

Työministeri K a n e r v a : Herra puhemies! Suomen vaurastuminen on dramaattisella tavalla pysähtynyt ja kääntynyt laskuun parin viimeksi kuluneen vuosikierron aikana. Tätä vaihetta on edeltänyt ainakin puolen vuosikymmentä kestänyt ajanjakso, jolloin totuttiin ajattelemaan liian helposti niin, että hyvinvointia voidaan kestäväällä tavalla rakentaa arvopapereita myymällä ja ostamalla sekä yritysvaltauksilla ja

nurkanvaltauksilla — kasinopolitiikalla yhtä kaikki.

Syntyi toisaalta käsitys, ettei työnteke olekaan koko hyvinvointimme perusta. Aikansa sankareita olivat nurkanvaltaajat ja arvopapereilla nopeasti rikastuneet. En nyt esitä erityistä kysymystä, missä nämä aikansa sankarit ovat tänä päivänä. Kun tämän päivän lehtiä lukee ja kuvia katsoo, niin huomaa, että ainakin hiljaisuus on laskeutunut näiden keskustelijoitten ylle. (Ed. Rinne: Kyllä niillä on rahakätkönsä!)

Menneen ajan puurtaminen ei ole ollut Suomessa viime vuosina kunniaa. Mutta työnteolla, työllä ja vain nimenomaan työllä, on kuitenkin maassamme luotu kansainvälisestikin katsoen huomattava vaurautemme kaikkiin maailman muihin maihin verrattaessa. Arvot ovat kuitenkin olleet nurin niskoin, sillä emme siitä perushavainnosta voi tänäkään päivänä päästä mihinkään, että työttömyys on kaikissa tapauksissa sekä inhimillinen että yhteiskunnallinen onnettomuus. Sen vuoksi tuntuu puistattavalta aika ajoin huomata, että työttömäksi joutuminen kultaisten kädenpuristusten merkeissä tarkoittaakin monelle henkilökohtaista lottovoittoa. Yhteiskunnallinen arvojen epämelska ja sekajärjestys on tuolloin mitä ilmeisin. (Ed. Jaakonsaari: Mitähän ministeri tarkoittaa?)

Eilen julkistetut työttömyysluvut osoittavat, (Ed. Jaakonsaari: Että ministeri oli väärässä!) että alkuvuodesta selvästi nähty lievä myönteinen kehitys on valitettavalla tavalla pysähtynyt helmikuun aikana. Työttömyyden huippu osuu joulu — helmikuulle, jolloin normaaliaikoina työttömyys on 15 — 20 prosenttia vuoden keskitasoa korkeammalla. Nykytilanteessa kausivaihtelua on likipitään mahdotonta huomata suhdannetyöttömyyden voimakkaan kasvun takia. Huomionarvoista myös nykytilanteessa on se, että työttömyys on ollut talvikaudena likimain samalla tasolla eikä se ole kasvanut enää entistä keskimäärin 15 000:n kuukausivauhtia. Työttömyyden suhdannekäännettä ennakoivat myös lomautettujen ja lyhennettyä työviikkoa tekevien määrän viimeaikainen kehitys. Talven työttömyyslukujen kehityksen perusteella voisi tehdä myös sen johtopäätöksen, jonka kaikki varmasti mielellämme tekisimme, että työttömyys saattaisi näin ennakoiden jo ensi kuussa olla laskemaan päin. Sanaani ja taetta siitä en pysty kuitenkaan antamaan. (Ed. Seppänen: Kesää kohti se aina laskee!) Mutta siitä antaa kuitenkin viitteen se, että helmikuussa oli avoimia työpaikkoja kuitenkin yli 2 500 enemmän

kuin tammikuussa. Se on jo selvästi enemmän kuin vain valonpilkahduksenomainen asia.

Pinnan alla virinnyt spekulatio markan arvosta on uudelleen saattanut liikkeelle paineita markkinakoron nousuun. Tässä suhteessa, herra puhemies, on tärkeä havaita, kuinka eduskunnassa käydyt keskustelut, varmasti viattomaksi tarkoitetut talouden analyysipuheenvuorot, välittömästi vaikuttavat markkinakorkoon. Korkokehitykseen myös työttömyys reagoi erittäin herkästi. Muutama lomautusnumero maaliskuultakin on aivan kuin lukisi rinnatusten korko- ja lomautuskäyrää. (Ed. Rinne: Väyrynen puhuu ja työttömyys nousee!)

Pankkijärjestelmän takuumieheksi joutuminen ja takuumiehen aseman ottaminen merkitsee myös vastuun kantamista niistä kymmenistä tuhansista työntekijöistä, jotka ovat olleet vaaravyöhykkeessä menettää työpaikkansa pankkien vakavaraisuuden mahdollisesti pudotessa 8 prosentin maagisen rajan alapuolelle. Pankeille rakennettu tukipaketti liittyy kahdessakin mielessä työllisyyspolitiikkaan. Ensinnäkin sillä torjutaan tietysti osaltaan työttömyyden täysin hallitsematonta räjähdysmäistä kasvua. Sen lisäksi on tärkeää, että meillä on käytössämme toimiva pankkijärjestelmä, jonka turvin kasvu saadaan liikkeelle. Ilman pankkijärjestelmää ei varmasti markkinatalouskaan toimi.

Pankkien aseman vakauttaminen on erityisen tärkeää pienelle ja keski-suurelle teollisuudelle, joille pankkien taseiden supistaminen olisi merkinnyt kyvyttömyyttä selvitä kesälomakauden yli lomarahojen maksun vuoksi. Käynnissä olevat useat yrityskohtaiset neuvottelut lomarahan maksatuksen siirrosta tulevaisuuteen voivat monessa tapauksessa olla vaihtoehto lomautuksille. On laskettu, että lomarahan siirtämisellä voidaan välttää kuuden viikon lomautukselta, jos vaikeuksissa olevan yrityksen kassavirta-asemaa halutaan tarkastella.

Herra puhemies! Lisätalousarvio tuo välittömällä tavalla työtä tahi koulutusta noin 10 000 suomalaiselle. Eri toimenpiteillä aikaansaavat kokonaisinvestoinnit budjetissa nousevat selvästi yli 2 miljardin markan tason. Toimenpiteillä vaikutetaan kymmenientuhansien työpaikkojen säilymiseen. Lisäksi pankkipaketilla tehdään mahdolliseksi kymmenien miljardien investoinnit sen sijaan, että olisi jouduttu niitä supistamaan.

Lisätalousarviossa korostetaan erityisesti yleistä talouspolitiikan linjaa tukevia valikoivan elvytyksen keinoja. Erityisen tärkeää on lisätä

tuotantopohjaa vahvistavia sekä välittömästi ja välillisesti vientiä tukevia teollisuus-, energia-, tutkimus-, liikenne- ja korkeakouluinvestointeja. Tämän lisäksi valtion osarahoittaman asuntotuotannon edistäminen on myös työllisyysystiä mitä tärkeintä.

Lisätalousarvion työllisyyttä edistävien toimenpiteiden pohjana on osaltaan työministeriön laatima luonnos, eri ministeriöiden kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta syntynyt työllisyyden hoidon tavoiteohjelma. Lisätalousarvioesityksessä on tuotantotoiminnan vahvistamiseen runsaan 900 miljoonan markan myöntämisvaltuutus. Valtuuden työllisyysvaikutuksia lisäävät vielä tässä vaiheessa erittäin vaikeasti arvioitavat Keran suhdannelaina, jäänsärkijän hankkimisen myöntämisvaltuus ja kehitysyhtiö Nordialle osoitettavat määrärahat. Lisäksi työllisyyden säilyttämiseen liittyvät Ovakon, Veitsiluodon ja länsitelakoiden osakepääomiin osoitettavat määrärahat.

Koulutustoimenpiteiden lisämäärärahaesityksillä on arvioitu saavutettavan keskimäärin 2 500:n koulutuksessa olevan henkilön lisäys, joista 1 400 on työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta, 750 väliaikaista ammatillista koulutusta ja 300 harjoittelupaikkojen lisäystä.

Lisätalousarvioesitykseen sisältyvillä valtion-apuinvestointeihin tarkoitetuilla määrärahalisäyksillä saavutetaan keskimäärin 2 300 henkilötyövuoden lisäys, josta merkittävintä osaa näyttelevät valtionavut ammatillisten oppilaitosten perustamiskustannuksiin, lämmityslaitoshankkeiden korkotuki ja työllisyysperusteinen valtionapu investointeihin.

Valtion omiin investointeihin tarkoitetuilla määrärahalisäyksillä arvioidaan työllistettävän vuoden aikana keskimäärin 3 000 henkilöä reippaasti. Toimenpiteistä keskeisimpiä ovat valtion töiden lisäysohjelma: tie- ja rataverkon kehittämiseen tähtäävät rakentamishankkeet ja puolustuslaitosten rakennusten korjaustyöt. (Ed. Kasurinen: Jo on aikakin!)

Palkkaperusteisiin tukitoimenpiteisiin esitetyin lisämäärärahoihin voidaan vuositason työllistää keskimäärin 1 100 työttömää henkilöä. Pääosa työllistetään työttömyyden lieventämiseen tarkoitettuihin valtionavuihin yksityisellä sektorilla. Toimenpiteistä keskeisimmäksi muodostuvat rakennemuutosten aiheuttamien häiriöiden ja yritysten kriisitapausten lieventäminen sekä vastaavalmistuneiden ensimmäisen työpaikan saannin turvaaminen, mutta ennen kaikkea yrittäjiksi ryhtyvien työttömien tukeminen.

Työministeriö on valmistellut yhdessä muiden viranomaisten kanssa varsin monenlähtöisiä ohjelmia maamme nuorten työllistämiseksi. Näiden ohjelmien vastustajien ja keppejä heittelevien tahojen suunnalta olen kysymässä nyt solidaarisuutta. Solidaarisuuden puutetta tällaisena aikana pitää ihmetellä. Ammattiyhdistysbyrokraatin sanoma ei tänä päivänä puhuttelee suomalaista nuorta. (Ed. Gustafsson: Enemmän kuin ministerin puhe!) — Herra puhemies! Yhdyn käsitykseenne siitä, että eduskunta on aikuisten työpaikka. — Heidän edusmiehensä valvovat keski-ikäisten jäsentensä etuja mustasukkaisella tavalla reviiiriään varjellen. Nuoret ovat kuitenkin maksamassa meidän eläkkeemme ja lykätyt veromme lisääntyneen velanoton seurauksena. On tärkeää, että emme estä millään pykäläperusteella sitä, että suomalainen nuori pääsee oman työuransa alkuun. Ikäpolvemme itsekkyydelle ei kunnian kukko ensi vuosituhannella laula.

Herra puhemies! Työttömyyden ravistellessa jo lyhytkestoisena, puhumattakaan sen pitkäaikaisista vaikutuksista pitkäaikaistyöttömien määrän nousesta, työttömien ja heidän perheittensä elinolosuhteita tulevat myös ahdistus ja mielenterveydelliset ongelmat maassamme kasvamaan. (Ed. Stenius-Kaukonen: Ovat jo kasvaneet!) Tästä on jo valitettavan konkreettisia esimerkkejä osoitettavissa, joista työttömät itse, työvoimahallinnon kenttäväki, sosiaali- ja mielenterveystyöntekijät ja samoin esimerkiksi Suomen kirkko ovat minulle käsityksiään viestittäneet. Olisi erinomaisen lyhytnäköistä esimerkiksi nyt lähteä supistamaan voimavaroja yksilöitä ja perheitä tukevilta palveluilta. Päinvastoin niin valtion kuin kuntienkin piirissä tulee nyt katsoa, miten sisäisin siirroin ainakin toimeentulotuki, mielenterveyspalvelut ja lastensuojelutyö saataisiin näissä vaikeissa olosuhteissa turvattu.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Kanerva otti esille pankkien tukipaketin. Kuitenkin hän unohti asian toisen puolen kokonaan: Sehän loukkaa syvästi kansalaisten oikeustajua. Näen, että se on ennätyksellisen röyhkeä tapa ottaa ostovoimaa kansalaisilta niille, jotka sitä eivät todellakaan tarvitse. (Ed. Sasi: Mikä olisi ed. Gustafssonin vaihtoehto?) — Vaihtoehto olisi ollut se, mitä mm. tämän päivän Aamulehdessä eräs päätoimittaja esitti, että esimerkiksi pankkimaksut olisivat voineet olla paljon parempi vaihtoehto paikata pankkien taloutta, puhumatta

kaan siitä, että pankkien omaisuuden myynti, konttoriverkoston supistaminen ja muu ovat sen tyyppisiä toimia, jotka minusta olisivat olleet paljon parempia kuin se, että laitetaan täysin syyttömät lapsiperheet ja perheelliset, jotka jo nyt ovat suunnattomissa vaikeuksissa, maksamaan kasinopelien laskuja.

Kun ministeri Kanerva moitti ammattiyhdistysliikettä, toki pitää sanoa, että nuorten työttömyyden eteen pitää tehdä kaikki ja myös ammattiyhdistysliike voi siltä osin tehdä enemmän, mutta minusta ministerin tasoinen henkilö voisi syvällisemmin analysoida puheessaan, mitä tekoja hän odottaa enemmän esimerkiksi Akavalta tai STTK:lta tai joiltakin muilta nuorisotyöttömyyden hyväksi, eikä viitata sanoisin epäai-kuismaisesti johonkin epämääräiseen ammattiyhdistysbyrokraatiaan. Tällaisten puheitten takia minä reagoin sen verran voimakkaasti ministeri Kanervan heittoon; tämän tyyppisen puheen pitäminen näin yleisellä tasolla ei lisää uskottavuutta politiikkaan eikä Ahon hallitukseen, jolta kaikki uskottavuus on tosin jo mennytkin.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä ainakaan en tule tukemaan sitä, että annetaan markkaakaan pankeille ilman, että se on vastikkeellista, eli jos annetaan ja kun annetaan ja joudutaan antamaan, valtion pitää saada osakkeita näistä pankeista.

Mitä tulee työministerin esiintymiseen, haluan muistuttaa häntä siitä, että tammikuussa te ilmoititte, että käänne on tapahtunut. Luen tästä suoraan: "On tapahtunut merkittävä käänne parempaan työllisyyskehityksessä." Sitten ilkuite meitä vasemmistolaisia, jotka varoitimme teitä, että te luette väärin tilastoja. Minusta ministeri, jolla on lukihäiriö työttömyystilastojen osalta, ei voi onnistua tehtävässään.

Ed. Z y s k o w i c z (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Gustafsson puheenvuorossaan rajusti hyökkäsi pankkien toiminnan turvaamiseksi tehtyä esitystä vastaan. Hänen mielestään se oli röyheä, syvästi loukkaava jne. (Ed. Gustafsson: Se oli suoranainen ryöväys!) En minäkään ole sitä mieltä, että se, että pannaan tavalliset veronmaksajat, tavalliset pankkien asuntovelalliset maksamaan kriisiä, olisi oikein. Eihän se ole oikein. Sehän on väärin. Se on sikamaisen väärin, jos niin halutaan sanoa, mutta se on välttämätöntä. Ei tässä ole kyse siitä, onko se oikein vai väärin, vaan kyse on siitä, että se on välttämätöntä. Jos me haluamme turvata

tallettajien varat, jos me haluamme turvata sen, että kotitaloudet ja yritykset saavat jatkossakin lainoja pankeista, jos me yleensä haluamme turvata koko kansantalouden tilanteen romahtamiselta, silloin tällainen ratkaisu on välttämätön. Tämän tietävät myös sosialidemokraatit, ja ihmettelen sitä, että te olette lähteneet kilpailemaan ed. Seppäsen kanssa hänen omimmassa lajissaan eli halpojen poliittisten irtopisteiden keräämisessä ja raa'assa populismissa tässä asiassa. Meille kokoomuksessa sopii se, että esimerkiksi STS-pankki yritetään sitten pelastaa ilman tällaisia toimenpiteitä teidän keinoillanne, jos se teille sopii.

Ed. J a a k o n s a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oleellista on se, että sosialidemokraattien perusväite siitä, että hallituksen talouspolitiikka syventää lamaa ja lisää työttömyyttä, osoittautuu joka päivä yhä kestävämmäksi. Sitä todistaa nyt peruskoron nosto, josta monet ekonomistit kuten Rolf Kullberg, joka ansaitsee oman kritiikkinsä, jota kritiikkiä tulee eduskunnan keskustelussa varmasti esille, itsekin totesi, että se on suhdannepoliittisesti väärin ja lisää työttömyyttä.

Toinen, mikä on osoittautunut oikeaksi, oli se meidän työllisyysvälilyksymyksemme arvio, että työllisyystilanne tulee pahentumaan. Nyt työvoimaministeri Ilkka Kanerva yritti jälleen retoriikalla selviytyä tästä olennaisesta virheellisestä perusväitteestä, mihin hallituksen talouspolitiikka ja sitä kautta työllistämispolitiikka perustuu. Halvinta populismia ja suoranaista uhkailua, jota on yritetty käyttää sosialidemokraattien taivuttamiseen peruskoron noston taakse, on se, mitä ed. Zyskowitz juuri äskén nosti esille. Se ei ole ainoastaan populismia, se on uhkailua, johon me emme alistu, ja vastuutonta ja moraalitonta myös.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Kanerva aloitti puheenvuoronsa mielestäni hyvin kauniisti ja itse asiassa syytti näitä kasinopelureita, jotka ansaitsevatkin kovat syytteet. Mutta ministeri sanoi sitten, että on synnynyt käsitys, ettei työnteko olekaan hyvinvointimme perusta. Näin on tapahtunut, mutta hallitus mielestäni vahvistaa juuri samaa käsitystä tekemättä itse asiassa mitään työttömyyden vähentämiseksi ja työllisyyden lisäämiseksi.

Kun ministeri Kanerva puhui kauniisti siitä, miten työttömyys on ihmisyksilön ja yhteiskun-

nan kannalta suuri ongelma, minulla on sellainen käsitys, että kun nyt asetetaan miljoonalle lainansaajalle lisää korkorasitusta ja veronmaksajien varoja siirretään nyt ehdotettavalla tavalla pankeille valtion kautta, tällä vähennetään ostovoimaa, lisätään sitä työttömyyttä, jota hallitus nyt sanoo haluavansa lievittää.

Ministeri puhui myös erittäin kauniisti nuorisista, ja on hyvä puhua, mutta teot eivät hallituksen taholta tue tätä ministeri Kanervan lausumaa. Minä olin iloinen aikoinani, kun ministeri Kanerva puhui ensin 3 miljardista, sitten 2 miljardista, mutta nyt lisäbudjetissa on 200 miljoonaa niihin tarkoituksiin, joihin piti saada tällä budjetilla rahaa. Sitä paitsi joka ainoana Ahon hallituksen päivänä viime vuoden puolella syntyi 135 uutta nuorisotyötöntä. Siis nuorisotyöttömien määrä lisääntyi.

Ed. M. Laukkanen (vastauspuheen-vuoro): Arvoisa herra puhemies! Minusta pankkivaltuusmiehet Hämäläinen, Ranta, Seppänen ja myös Donner ovat eduskunnalle selityksen velkaa, ja ennen muuta teidän tulisi kertoa velallisille, mitä teidän edustamanne politiikka korkopolitiikassa todella merkitsee. Teidän linjanne on todellakin sellaista hukkuvan pelastamista, että te yritätte painaa päätä syvemmälle veteen, sen sijaan että vetäisitte tukasta hukkuvaa ylös. Sitähän tämä todella tarkoittaa, koska vaihtoehto, mitä peruskoron nostamatta jättäminen todella merkitsisi, on jäänyt teiltä todellakin kertomatta.

Mitä merkitsisi Suomelle, yritystoiminnalle, yksityiselle ihmiselle luottotoimien täydellinen sulkeutuminen? (Ed. Gustafsson: Emme me ole vakuusrahastoa vastaan, vaan peruskoron nostamista vastaan!) — Mitä merkitsisi lainojen massairtisanominen, ed. Gustafsson? — Tämä on olennainen kysymys. Silläkin vahvistetaan pankkien tämänpäiväisiä rakenneongelmia. Peruskoron nostamisella on siihen mitä suurin merkitys. Vakavaraisuusrajan ylläpito on sitä paitsi lakisääteinen kysymys. Hallituksella on ollut suoranainen velvollisuus tähän kysymykseen puuttua.

Parjattu porvarihallitus tulee todellakin ohimennen pelastaneeksi myös STS-pankin ja sen asiakkaat. Ehkä eduskuntaryhmän olisi hyvä tietää, että pankinjohtaja Ulf Sundqvist kävi jokunen aika sitten hallitukselta anelemassa peruskoron nostoa. Nyt puheenjohtaja Sundqvist on sitä mieltä, että peruskorkoa tulisi alentaa. Ainakin minun silmissäni puheenjohtaja Sund-

qvist on menettänyt näiden puheiden myötä pitkäksi aikaa puheoikeuden talouspolitiikassa suhteessa hallitukseen. Ainakin hänen neuvojan-  
sa tämän jälkeen on äärimmäisen vaikea ottaa vakavasti.

Ed. Hassi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Zyskoviczille haluan huomauttaa, että me vihreät emme ainakaan halua kieltää sitä, ettei pankkitoiminnan turvaaminen tässä maassa olisi tärkeää. Ymmärrämme hyvin, että pankkijärjestelmän romahtaminen saattaisi hyvin suuren osan suomalaisia ahdinkoon. Sen sijaan ainakin minun on todella vaikea hyväksyä sitä, että pankeille suunnattava toimeentulotuki annetaan suorana lahjarahana. Minusta se olisi pitänyt toteuttaa sellaisella tavalla, joka korostaa pankkien liikkeenjohdon omaa vastuuta. Nythän tämä on lisäbudjettikirjassa kirjattu sillä lailla, että pankit saavat maksaa sen takaisin joskus, jos niitä huvittaa, mutta mitään velvollisuutta tähän ei ole.

Olen tänään jo kuullut ministeri Viinasen selityksen, ja se oli tällainen, että muuten 8:aa miljardia ei voitaisi kirjata pankkien vakavaraisuuden kriteerinä olevaan rahaan. Olen aika varma, että jos olisi todella haluttu, olisi löydetty sellainen järjestely, jossa myös pankkien oma vastuu tilanteesta olisi paremmin korostunut kuin nyt.

Haluan huomauttaa, että työryhmässä, jonka esitykseen lahjoitus pankeille perustuu, ovat kaikkien suurten pankkien omat edustajat olleet mukana. Haluan vain kysyä, minkälainen työttömyysturvajärjestelmä meillä olisi, jos enemmistön sellaisista elimistä, jotka järjestelmää suunnittelevat, muodostaisivat työttömät itse.

Valtiovarainministeri Viinanen: Herra puhemies! Pääomasijoitukseen, joka mahdollistaa pankkien vakavaraisuuden säilyttämisen, on muutamassa puheenvuorossa kiinnitetty huomiota. On syytä todeta, että mitään muuta mallia ei ole olemassa, sellaista mallia, josta voidaan olla varmoja, että se pystytään toteuttamaan. (Ed. Gustafsson: Peruskoron nostolle olisi ollut vaihtoehto!) — Minä puhun nyt pääomasijoituksesta. — Sille rahalle ei voida, ed. Hassi, todellakaan määritellä jotakin korkoa, koska se ei ole rinnastettavissa omaan pääomaan olevana sijoituksena. Se on pakko toteuttaa tällä tavalla. (Ed. Tennilä: Se voidaan muuttaa osakkeiksi!) — Se voidaan muuttaa osakkeiksi aikanaan (Ed.

Tennilä: Heti!), kun katsotaan, mitä tapahtuu muutamien vuosien kuluessa.

Toinen vaihtoehto on se, mitä esitettiin ja koetettiin selvittää, että pistetään pankit suuntaamaan valtiolle osakeanti. Tilanne on vain se, että ei pystytty olemaan varmoja siitä tosiasiasta, tekeekö pankin hallintoneuvosto tällaisen päätöksen. Me emme sen varaan voi jäädä odottamaan, jos niin ei tapahdukaan. Ei tässä valtakunnassa määrätä yksityisten yhtiöiden asioita poliitikkojen päätöksillä tällaisissa kysymyksissä. Emme me niin pitkällä sentään vielä ole. (Ed. Tennilä: Osakkeiksi valtiolle!) — Voi olla, että se aikanaan (Ed. Tennilä: Ei kun heti!) näin tulee tapahtumaan. — Mutta vain siitä syystä, että on vakuuttavat keinot, tämä ratkaisu on nimenomaan tällainen. Se oli varma, että se pystytään toteuttamaan, mutta kukaan ei pysty antamaan takeita, että päätös osakeannista kaikissa pankeissa tehdään. Kaiken lisäksi kaikissa pankeissa ei ole mahdollisuuttakaan tehdä, koska ne eivät ole osakeyhtiöitä. Ei se malli onnistu.

Vaihtoehtoja on haettu kaksi kuukautta erittäin tiiviisti, sellaisia malleja, jotka kaikki osapuolet voivat hyväksyä. Voin vakuuttaa, että valtion taholta on taatusti puristettu pankkijärjestelmää. Olisimme meidän kannaltamme paljon heikompien ehtojen kanssa tekemisissä, jollei puoliamme olisi pidetty, edellytetty heiltä erinäköisiä lukuisia asioita eli koko paketin hyväksymistä tässä muodossa. (Ed. Seppänen: Ilta-Sanomien mukaan he olivat vain nauraneet valtiovallan toimenpiteille ja ehdotuksille!) — Se ei pidä paikkaansa, he ovat lähinnä itkeneet. Sen voin vakuuttaa. Kertokoot iltapäivälehdet mitä lystävät, satun tietämään tämän asian.

Tosiasia on myös se, että tähänhän kuuluu neljä osaelementtiä, joihin kuuluu peruskoron nosto. Se takaa sen, että noin miljardin verran suuruusluokkana pankkien kannattavuus paranee joka ikinen vuosi. Sen jälkeen on pääomasiointus, jolla taataan vakavaraisuus. Siellä on edelleen vakuusrahastolaki, joka on kriisitilanteita varten, ja neljäntenä ne edellytykset, joilla pankkijärjestelmä itse siivoaa nurkkiaan. Työryhmän esityksessä on lähes kymmenkunta kohtaa, joilla edellytetään pankkien sisäistä saneerausta, pitääköön sisällään konttoreita, monia muita kustannusten karsimispäätöksiä, mutta me emme voi päättää yksiselitteisesti, mitä jonkin yhtiön pitää hallintoelimissään päättää. Näin ei todellakaan voi käydä. (Ed. Stenius-Kaukonen: Miksi te sitten voitte päättää, että yksittäisten ihmisten on maksettava?) — Minä olen aivan

vakuuttunut siitä, että jos tätä ratkaisua ei olisi tehty järeänä, nopeasti, päättäväisesti, niin seuraukset joka ikisen palkansaaajan kannalta tässä yhteiskunnassa olisivat todella traagiset. On kyse vakavasta asiasta, hyvät ystävät, sellaisesta asiasta, jossa on pakko turvata pankkijärjestelmän toimivuus.

Meidän on pakko turvata tallettajien edut tässä asiassa, ja silloin ei voi pankkijärjestelmää päästää haavoittumaan. (Ed. Puisto: Entäs velalliset?) — Tähän joudutaan, tämä on valitettavaa, kyllä minä sen myönnän. Mutta se on ainoa tapa taata pankkien kannattavuuden kohentaminen, (Ed. Puisto: Ei ole ainoa!) — Ei ole muita järkeviä keinoja. Tämä on tosiasia, joka on nyt valitettavasti meidän jokaisen hyväksyttävä.

Kyllä pankeilla on mahdollisuus vakavaraisuutensa säilyttää ilman näitä järjestelyjäkin. Se tapahtuu sillä tavalla, että pankit sanovat luottojaan irti. Sitäkö täällä halutaan? (Ed. Zyskiewicz: Onko se velallisten etujen mukaista?) Me halusimme välttää sen vaihtoehdon, että velalliset joutuivat todella suurin ahdinkoihin, suurempiin kuin tällä järjestelyllä. Pankit pystyvät pistämään vakavaraisuutensa kuntoon vain irtisanomalla nykyisiä luottojaan, riskisijoituksiaan, minkä seuraukset yksittäistenkään palkansaaajien tapauksessa, yrityksistä puhumattakaan, ovat todella dramaattisia. Tämä on sittenkin taatusti parempi malli, jota on haettu. Väitän, että on haettu todella yötä päivää sellaista mallia, josta vähimmin vaurioin selvittää. Kipurahahhan tästä tulee, en minä sitä kiistä. Mutta seuraukset vaihtoehdosta, jossa ei mitään olisi tehty, olisivat varmasti sellaiset, että katuisimme sitä päättämättömyyttä.

---

Edustajat T. Roos, Skinnari, Nordman ja P. Leppänen merkitään läsnä oleviksi.

---

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Luottolaman torjunta on ollut tarpeellista. Uhka on ollut todellinen, ja keinojen nopea etsintä on ollut tarpeellista, mutta nyt käytetyt keinot ovat osin olleet vääriä. Peruskoron nostaminen on nimenomaan ollut väärä keino. Kipurahojen maksajat ovat tällä toimenpiteellä väärät. Toimenpide lisää lamaa. Se leikkaa kysyntää ja lisää myös yritysten kustannuksia.

Huomattavasti parempi ratkaisu koron suhteen olisi ollut yleinen korkotason alentaminen.

Ministeri tukeutui työryhmän esitykseen, jonka pankit itse ovat itsensä pelastamiseksi valmistelleet.

Tällä on useaan otteeseen puhuttu lisäbudjetin elvyttävästä vaikutuksesta. Ministeri Kanervakin on viimein ryhtynyt uskomaan valikoivaan elvyttämiseen. Tällä lisäbudjetilla ja näillä toimenpiteillä, joihin hallitus ryhtyy, ei suinkaan hukkuvaa elvytetä. Pankkijärjestelmän pää hädin tuskin pystytään pinnalla, mutta hukkuvan elvyttämiseen, tämän suomalaisen talouden elvyttämiseen, tarvitaan toisenlaisia toimia ja nimenomaan tarvitaan korkojen alentamista, jotta investoinnit voidaan saada käyntiin ja jotta talouselämän pyörät yleensä lähtevät käyntiin.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Kanerva, työttömyyden aiheuttamat mielenterveydelliset ongelmat, toimeentulovaikeudet, hätä ihmisten keskuudessa on jo nyt noussut sietämättömäksi tämän hallituksen toimenpiteillä tai paremminkin sanottuna tämän hallituksen toimetomuuksilla. Se ei ole tarttunut ajoissa näihin ongelmiin. On turha maalailla, että tämä tulee vasta tästä eteenpäin tapahtumaan. Nyt tilanne on jo todella hälyttävä ja aiheuttaa todella suuria kustannuksia myös yhteiskunnalle, kun näitä vaurioita korjataan. On aivan hyvä, että ministeri vaatii toimeentulotuesta huolehdittavaksi. Sitähän me olemme vaatineet koko ajan, mutta tämä hallitus ei ole sitä halunnut tehdä.

Ministeri puhuu kauniisti nuorista, ja on aivan oikein puhua kauniisti, mutta kun hän käyttää sitä retoriikkana häikäilemättömällä tavalla asettaakseen vastakkain nuoremmat ja vanhemmat ikäluokat, niin tämä ei voi olla oikein. Me puolustamme kaikkia heikommissa asemassa olevia heidän iästään huolimatta ja totta kai ennen kaikkea nuoria, jotka ovat keräämässä eväitä elämäänsä varten.

Nyt kaikki kantavat huolta tallettajien koroista, ja kaikkien piensäästäjien koroista onkin tietysti syytä kantaa huolta. Mutta ei siitä ole kauhean kauan, ihan vähän, kun puhuttiin siitä, minkälaisilla koroilla pankit ottivat vastaan talletuksia. Nämä korothan olivat aivan mielettömiä. Miksi te ette puutu tähän? Ei edelleenkään tarvitse kuin lukea lehtien sivuilta, minkälaisia korkoja tarjotaan määräaikaistalletuksista, luottolisista talletuksista pienellä verolla. Puuttukaa tähän. Te saatte sen rahan, minkä tarvitsette. Näiltä ihmisiltä voidaan ottaa, ei niiltä, jotka

maksavat velkojen korkoja, heillä ei ole varaa tallettaa yhtään.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaisin ministeri Kanervan käyttämään aloituspuheenvuoroon tähän keskusteluun. Kun meillä oli työllisyysvälityskeskustelu tässä samassa paikassa pari kuukautta sitten, niin varsin monista kansanedustajista poiketen olin sitä mieltä, että vaikka tilastollisesti merkitsevää näyttöä näistä ministeri Kanervan työttömyyskehitysluvuista ei ollut osoitettavissaakaan, niin asetuin tukemaan sitä kehitystä ja ajatusmallia, joka ministeri Kanervalla silloin oli, ja sanoin, että minä haluan uskoa, että näin on todella tapahtumassa. Nyt olemme nähneet, että valitettavasti me molemmat olimme näissä toiveissamme harhaisilla retkillä.

Kun valitettavasti näin oli ja on, niin nyt odotin, että arvoisa ministeri olisi lunastaakseen paikkansa työministerinä osoittanut meille selvän ohjelman siitä, mitä nyt tulee tapahtumaan, mitä hän aikoo tehdä tämän asian kohentamiseksi. Hän on julkisuudessa esittänyt useampaan otteeseen, että on tulossa työllistämislisäbudjetti. Se ei ainakaan ole se teos, jota nyt arvioidaan. Tässä suhteessa todella konkreettisia näyttöjä odotetaan, jotta tämä meidän positiivinen, myönteinen vuoropuhelumme voisi jatkua. Minä odotan, että ministeri Kanerva vastaa minulle välittömästi, missä se oikein on.

Työministeri Kanerva: Herra puhemies! Ensin kuitenkin ed. Gustafssonin puheenvuoron johdosta pari huomiota. Mitä tulee suomalaisiin nuoriin, niin jos nyt ei oteta mitään arvovarauksellisuutta asian osalta, hyvää tai huonoa tai vastakkainasettelua sinne tahi tänne, niin tosiasiassa on se, että työministeriön kautta on valmisteltu useampia sellaisia malleja, joilla voitaisiin nuorten tilannetta helpottaa. Kahta perustilannetta nuorten osalta täytyy erityisesti pitää silmällä.

Toinen on se, että nuorella ylipäättään ei ole työtä siinä elämänvaiheessa, jossa se muodostaa erittäin ratkaisevan sillan hänen tulevaisuudelleen: Perheen perustamisen aikoihin, asuntonvälä aikoihin, kun pitää siirtyä koulutuselämävaiheesta työelämävaiheeseen, joudutaan astumaan tyhjän päälle.

Toinen asia, joka muodostaa nuorten kannalta erityisen vaikean, pulmallisen ja hankalan tilanteen, on periaatteessa yritysten katastrofaalinen mahdottomuus järjestää harjoittelupaikko-

ja nuorille. Useisiin ja taas useisiin ammatteihin valmistaviin päättötutkintoihin sisältyy käytännön harjoitteluvaihe, mutta kun firmat joutuvat pistämään lappua luukulle, niillä ei ole tarjota vanhaan tapaan entisiä mahdollisuuksia kesäharjoittelupaikkojen merkeissä. Et valmistu ikinä, et päätevöidy, et pääse työelämän alkuun lainkaan. Sellainen kierre on täysin mahdoton, ja totta kai pitää poliittisen päätöksentekijän ja elinkeinoelämän pyrkiä etsimään ratkaisuja ja ulospääsyteitä.

Olen itse valmistellut yhden esitysmallin, joka lähti liikkeelle siitä, että työnantaja ylipäättään ottaisi kolme kuukautta työttömänä olleen esimerkiksi alle 25-vuotiaan nuoren töihin esimerkiksi vuoden ajaksi. Työnantaja vapautuisi sosiaaliturvamaksun maksamisesta ja vastaavasti nuori tätä kautta työllistettävä vapautuisi tuloverosta. Tämä malli on sen kaltainen, jonka olen esitellyt palkansaajakeskusjärjestöille. Hieman vaihtelevalla tavalla se sai siellä kielteisen vastauksen.

Minä olen, ed. Gustafsson, äärimmäisen pettynyt siihen, että yrittää yhtä kautta, toista kautta tahi kolmatta reittiä eteenpäin, niin aina nousee ammattiyhdistysjohtajan käsi eteen. Musta koura joka ainokaiseen etenemismahdollisuuteen nousee eteen. Ei saa ottaa keneltäkään pois mitään, ei toteuttaa uusia vaihtoehtoja, jotka koskisivat olemassa olevia etuuksia. Niihin ei saa puuttua. (Ed. Laaksonen: Nyt rohuavat pankkien johtajat!) Hyvät ystävät, minä kysyn: Missä on solidaarisuus ja yhteisvastuun tunne, oikeudenmukaisuus ja kohtuus tässä yhteiskunnassa? (Ed. Hämäläinen: Ketä kohtaan?) — Nuoria, suomalaisia nuoria kohtaan, ed. Hämäläinen. (Ed. Laaksonen: Pankkeja?) — En puhu pankeista tässä yhteydessä halaistua sanaa, vaan puhun suomalaisista nuorista. — Tämän täytyy olla tämän eduskunnan kannalta sen kaltainen asia, jonka ainakin välityksymyskeskusteluun viitaten ymmärsin olevan meidän yhteisenä huolenamme aivan eduskunnan laidasta riippumatta. (Ed. Hämäläinen: Lisäbudjetti on väärän sisältöinen!) Joka kerta, kun yrittää mennä eteenpäin, tulee musta koura vastaan, joka ilmoittaa, että tämä nyt ei ainakaan käy. (Ed. Laaksonen: Se on Viinasen koura!) Tämä on se umpisolmu, joka meidän on ratkaistava tavalla tai toisella tai oltava sitten silmikkäin lopun aikaamme tämän nuorten elämää ratkaisevalla tavalla vaurioittavan asettelman kanssa. (Ed. Jaakonsaari: Taas ulkopuolinen syylinen!)

Mitä tulee, herra puhemies, tilastoihin, mielestäni osaltani hyvin avoimesti ja rehellisesti sanoin, että olin väärässä sen optimistisen ennusteen kanssa kuukausi takaperin, kun täällä viimeksi asiasta laveammalti puhuttiin. Silloin kaikki mittarit viittasivat siihen, että käänne parempaan... (Ed. Jaakonsaari: Eivät viittanneet! — Ed. Rinne: Ne viittasivat huonompaan silloin!) — Herra puhemies! Jos kävisimme keskustelua ilman kärjekkäitä välihuutoja? Pidän elävästä ja ponnekkaasta keskustelusta, mutta jos saan sanoa kuitenkin lauseeni loppuun. — Kaikki käytettävissä olevat tilastotiedot puhuivat sen puolesta, (Ed. Hämäläinen: Kaikki eivät usko neet siihen!) että oli tapahtunut selvä käänne, mikä näkyy myös erilaisissa tänään julkisuudessa olevissa käyrissä, jotka eivät ole millään tavalla työministeriöstä riippuvaisia. Olin väärässä, olen siitä erittäin pahoillani, että olin väärässä ed. Pulliaisen tapaan. Emme saattaneet kuvitella, että taas tapahtuu notkahdus huonompaan suuntaan. Se on huono juttu, eikä ole kenenkään meidän täällä olevan syy, että näin on asianlaita. Siitä huolimatta meidän on nähtävä myös mahdollisuuksia tulevaisuudessa, vaikka tälläkin hetkellä kaikki tilastot näyttävät lähietäisyydellä huonompaa tulevaisuutta. (Ed. Jaakonsaari: Korot nousevat!)

Sanoin, että ilman että kykenen antamaan sanaani ja ilman että annan lupausta vetää kurkkuni poikki näyttää siltä, että ensi kuussa työttömyysluvut saattaisivat nyt käytössä olevien ennustelukujen perusteella kuitenkin olla parempia kuin ne ovat tällä hetkellä. En minä sano, että niin tapahtuu, mutta ottakaa myös vastuu osaltanne, jotka nyt saatatte olla tämän päivän arviossanne väärässä, ja tulkaa rehellisesti sitten tunnustamaan tältä korokkeelta, että tekin saatatte jossakin arviossanne olla väärässä, niin kuin minä olen. En ole sen kummempi arvioija enkä enkä kristallipallon lukija kuin kukaan muukaan. Samoista luvuista me johtopäätöksiä, arvoisat edustajat, teemme. Haluan tässä kiteyttää, että perussyö optimismini on siinä, että avoimia työpaikkoja on tullut selvästi enemmän kuin on aikaisemmin työmarkkinoilla ollut. On enemmän kuin vain häviävän pienen oireen merkitys sillä, että avoimien työpaikkojen määrä on kasvanut. Samanaikaisesti tilastoissa on erittäin huolestuttavia johtopäätöksaineiksi esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyyden lisääntymisen suuntaan. Erittäin hankala yhteiskunnallinen piirre. (Ed. Tuomioja: Se oli jo kuukausi sitten!) — Kyllä, aivan oikein, niin oli. — Ja tämä pelko

vain voimistuu tässä suhteessa samoin kuin nuorten tilanne, johon jo viittasin.

Ed. Pulliainen, kun halusitte erikseen kysyä, niin kyllä, ja samoin, ed. Laine, kyllä tämä lisäbudjettiesitys on se, mikä nyt on hallituksen hihasta puristettavissa oleva malli työllisyysveitoisena lisäbudjettina. (Välihuutoja) Eikä ole taloudellisia edellytyksiä voimakkaammin edetä. Tässä on suoria, tuotannollisia investointeja yli 2 miljardin markan edestä. 2,3 miljardia markkaa oli taso, johon työvoimaministeriö tähtäsi. Osoittaisi vain täydellistä asiantuntemattomuutta katsoa lisäbudjettiesityksestä työministeriön pääluokkaa ja kysyä, siinäkö lisäbudjetti työllisyysvaikutuksineen on. Eivät tietenkään. Ei työministeriön työllisyyden hoidon tavoiteohjelmassa suinkaan olleet menot työministeriön kohdalla vaan koko meidän julkisessa hallinnossamme olevina investointeina: välittöminä investointeina tai välillisinä myöntämisvaltuuksina kuten Keran suhdannelainoina, mikä on mielestäni erittäin hyvä esimerkki siitä, mitä tämän ohjelman kautta on saatu vietyä eteenpäin. Onko joku eri mieltä siitä?

Sen vuoksi, että täällä on tämän kaltaiset mahdollisuudet, tuotantopohjaa vahvistavia, kilpailukykyä vahvistavia investointeja yli 2 miljardin markan arvosta, sitä on pidettävä jonkin asteisena myönteisenä asiana. Älkää viitsikö väittää mustaa valkoiseksi ja sanoko, ettei mitään ole tehty. Tiedätte hyvin taloudellisen tilanteen, kaikki reunaehdot, jotka liittyvät taloudenhoitoon. Valikoiva elvytys on se linja, jota tässä viedään eteenpäin, ei millään purjeet auki olevala linjalla, ei todellakaan. Kyllä tässä joudutaan menemään hyvin kapeista, ahtaista paikoista läpi karikkaisilla ja erittäin hankalasti hallittavilla vesillä. Mutta yritetään eteenpäin. Menään eteenpäin, satsataan koulutukseen, niin kuin lisäbudjettiesityksessä tehdään. Koetetaan edistää vientiä, teollisuutta, liikennettä, energiaa, tutkimusta, korkeakoulutusta. Tähän kaikkien tämä budjetti rakentuu. Koetetaan saada aikaan, että valtion investointeja varhennetaan, ovat ne ratainvestointeja, tieinvestointeja ja mitä tahansa niin kuin budjetissa esitetään. Myöntämisvaltuuksia ja vakauttamislainoja järjestetään, jotta ei jouduta työttömyyteen tai voidaan luoda uutta työtä tähän maahan. Ennen muuta koulutuksen keinoin koetetaan tässä budjetissa huomattavalla summalla edesauttaa ihmisten mahdollisuuksia löytää elämän rakennuspuita tilanteessa, jossa toivottomuus on muutoin leviämässä koko yhteiskunnassa.

Valtiovarainministeri Viinanen: Herra puhemies! Ed. Hämmäläiselle toteaisin, kun hän väitti, että kyseessä on pankkien tekemä paketti: Se ei valitettavasti pidä paikkaansa tai onneksi se ei pidä paikkaansa. Pakettia, joka oli pankkien toive tässä työryhmässä, en kehtaisi tänne tuoda. Se oli todella luonteeltaan aivan erilainen paketti, joka olisi veronmaksajille todella kallis. Toki pankit ovat olleet työryhmässä mukana, koska ne ovat asianosaisia tässä kysymyksessä; näin pystytään selvittämään jopa pankkiryhmittäin ne perusteelliset syvälliset ongelmat, joita pankkijärjestelmässä on. Mutta aivan varmasti sen voin vakuuttaa, että tässä on yhteiskunnan etua katsottu erittäin tiukasti toiseltakin puolelta pöytää eikä ole taivuttu niihin pankin johtohenkilöiden vaatimuksiin, joita he ovat moneen kertaan esittäneet. Sanoisin, että tämä on minimivaihtoehto. Toivon, että tämä minimivaihtoehto ei todellakaan ole sellainen vaihtoehto, joka läheskään tulisi riittämään, sillä pankkijärjestelmän kriisi on todella syvälinen. Se on tosiasia, ja se tosiasia pitää tunnustaa, että tämänkin myötä tietysti Suomessa on elintason lasku käynnissä. Niin kauan kuin tätä tosiasiaa ei tunnusteta, tervehdyttämistoimia ei saada eteenpäin.

On sanottu, että tällä ei elvytetä. Minusta tällä koko paketilla elvytetään ainakin verrattuna siihen tilanteeseen, että tätä pääomasijoitusta pankkeihin ei tulisi tekemään. Sitähän ei ole edes vielä tehty. Sen näyttää aika, milloin sitä tarvitaan. Koska tämä mahdollistaa sen, että 100 miljardin markan suuruusluokkaa olevat investoinnit taikka luotot voidaan myöntää tai jättää irtisanomatta, niin kuin aikaisemmin sanoin, luottoja vakavaraisuuden säilyttämiseksi. Se on valtava määrä, jolla pystytään todellakin estämään lisätuhon tuleminen tähän yhteiskuntaan; ongelma joka tapauksessa koituu palkansaajien harteille tavalla tai toisella kaatuneina yrityksinä taikka luottojen irtisanomisena. Tämä on paketti, joka meidän on pakko niellä. Me emme voi päästää pankkijärjestelmää romuttumaan, koska se romuttaa tämän yhteiskunnan kaikki toiminnot erittäin nopeasti.

En minä ole täällä pankkeja puolustamassa. Siellä on tehty, niin kuin eilen sanoin, emätöppäyksiä. Mutta emme me poliitikotkaan syyttömiä tähän asiaan ole. Kyllä peruskorkosidonaisuutta olisi pitänyt paljon aikaisemmin toisenlaisissa olosuhteissa purkaa nykyisestä kiinteästä jäykästä järjestelmästä ja olisi tietysti pitänyt pitää varmasti paljon tiukempaa finanssipolitiikkaa, estää tällainen kaaos, mutta tämän tosiasian

kanssa me olemme nyt tekemisissä ja ongelmat on ratkaistava. Siinä ei auta mikään.

Kun täällä toivottiin, että pankit olisivat lisänneet maksupolitiikkaansa, voin vakuuttaa, että ne tulevat lisäämään. Me olemme edellyttäneet, että pankkien maksut saatetaan vastamaan kustannuksia.

Täällä on edellytetty pankeilta koko joukko muitakin toimenpiteitä, ensinnäkin sitoutumista siihen, että ns. velkatyöryhmän toimenpiteet toteutetaan, joilla helpotetaan velkaongelmien kanssa painiskelevia yrityksiä, maatilajoja, kotitalouksia. Edelleen ne sitoutuvat suhtautumaan joustavasti velanhoitovaikeuksissa oleviin asiakaisiin, pidättäytyvät luottokannan supistamisesta luottojen massairisanomisilla, joista on ollut esimerkkejä, ja nopeuttavat sisäistä saneeraustaan: yleishallintoa, konttorisaneerausta, ja se merkitsee henkilökunnan supistamista. Sitäkin täällä on onneksi vaadittu eduskunnankin taholta. Se tulee tapahtumaan.

Hinnoittelusta äsken mainitsin.

Edelleen mekin edellytimme sopimuksessa sitä, että ne kiinnittävät erityistä huomiota riskinhallintaan ja johtamisjärjestelmiensä parantamiseen. Kyllä tähän tarkasteluun pankeissa sitoudutaan. Siitä tulevat joka tapauksessa keskustelut olemaan varsin tiiviitä tämänkin kevään kuluessa.

Edelleen me olemme edellyttäneet, että osinjonjakopolitiikka on pankin tervehtymistä tukevaa, ja huom. me tulemme saamaan tuoton pääomasijoituksille ennen osinkojen jakoa.

Sitten on erikseen monia muita toimenpiteitä.

Kysynpä vain, mikä on vaihtoehto. Pankkijärjestelmän kaatumisesta ei pysty vastuuta kantamaan varmasti tässä salissa yksikään ihminen. Sitä voidaan vaatia torjumalla tämä paketti, mutta se on vastuun pakoilua. Vaihtoehtoja ei varmasti löydy sellaisia, jotka todella voidaan hyväksyä laajasti myös pankkipuolella ja muissa yhteiskuntapiireissä.

Ed. Kallio (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Kanerva totesi, että aina tulee musta koura vastaan, ja kertoi, mitä on esittänyt. Hän on esittänyt lomarahan leikkaamista, ja sillä työllistettäisiin. Kun välikysymyskeskustelua käytiin työllisyydestä, niin totesimme, että myöntämällä henkilölle, joka palkkaa työttömän nuoren, nämä palkkamenot omista henkilökohtaisista tuloista vähennyskelpoiseksi menoksi voitaisiin työllistää kymmeniätuhansia nuoria eikä valtio yhtään menettäisi.

Varmasti moni mielellään palkkaisi. Nyt minä kysyn: Miltä taholta ministeri arvelee mustan kouran tulevan vastaan?

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin tämän jo aikoja sitten ministeri Kanerva on kyllä aivan oikeassa syytäessään ja arvostellessaan ay-liikettä siitä, että mikään ei kelpaa. Minkäänlaista solidaarisuutta ei nuorille kyllä löydy, koska kaikki, mitä on esitetty, kaikki tyrmätään. Minä en ole nähnyt yhtä ainoata esitystä, jota ay-liike ei olisi tyrmännyt. Mutta toisaalta minä myös ymmärrän, että ne tyrmäävät. Minä olen ed. Gustafssonin kanssa aivan samaa mieltä: Kyllä tämä päivä on järkyttävä. Meidän pitää maksaa kasinopelureiden laskut. Veronmaksajien täytyy maksaa ja pelastaa pankit kriisistä, ja muka eletään markkinatalousmaassa. Herra varjele!

Ministeri Viinanen sanoi, että yksityisten yhtiöiden päätöksiä ei määrätä poliitikkojen päätöksillä, eli poliitikot eivät voi määrätä, että ne, jotka ovat tehneet suurimmat virheet, edes eroaisivat. Markkinatalousmaassa ei tehdä näin. Mutta onko tämä markkinatalousmaa? Eikö tämä ole monopolikapitalistinen maa, jossa pankit ovat hilluneet kautta vuosikymmenien?

Minä olen niin vihainen, että en tiedä miten pysyn nahoissani. Se on aivan totta. Olen sitä mieltä, että jos tämä vakuusrahasto luodaan pankeille, sama meno jatkuu, eli täytyy edes moraalinen velvollisuus olla eduskunnalla vaatia, että pahimmat pelurit häipyvät työttömyyskortistoon.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Me olemme viime syksynä antaneet suomalaisille vientikapitalisteille jättäjämaksun tulonsiirron devalvaation muodossa. Ei muuten anneta enää. Nyt vuorossa ovat pankit, eli nyt näyttää siltä, että kaikkein persaukisinta porukkaa Suomessa on vientikapitalisti ja suomalainen pankki. Tässä mielessä me kansalaiset, jotka olemme maksumiehiä ja -naisia, olemme kyllä erikoisen tilanteen eteen joutuneet. Aikaisemmin tilanteen piti olla päinvastoin, että siellä oli rahaa, ja siellä olikin, ennen kuin ne rupeisivat keinottelemaan.

Nyt täällä salissa on sekoitettu pari asiaa. Ed. Gustafsson ja muutamat muut ovat arvostelleet peruskoron nostoa. Mielestäni tämä arvostelu on täysin perusteltua sen takia, että sitä ei tarvinnut liittää tähän pankkien pelastamisoperaatioon. Se ei ollut edellytyksenä pankkien pelastamiseksi.

Sen sijaan pankkien pelastamisen edellytyksenä on kyllä vakuusrahaston muodostaminen. Tulemme yksityiskohtaisessa käsittelyssä varmasti esittämään toisenlaisia ratkaisuja vakuusrahastolle. Haluaisimme näitä osakkeita jo aikaisemmin kuin niitä nyt ollaan antamassa. Mutta yleisperiaatteena tämä vakuusrahasto täytyy ottaa käyttöön, koska emme voi sallia pankkijärjestelmän romahtavan sen keinottelun seurauksena, jota pankit tekivät muutamia vuosia sitten.

Vaihtoehto peruskoron korottamisessa olisi ollut tietysti sekin, että me olisimme katsoneet myöskin pankkien rahanhankinnan kustannuksia. Tämä lähdevero on tullut maksamaan pankeille 2 miljardia markkaa vuodessa. Pankit ovat kilpailleet siltä osin rahanhankinnan puolella itseään hengiltä. Tämän takia on täysin kohtuutonta, että he, jotka ovat ottaneet asuntoluottoa, jotka eivät ole keinotelleet, jotka ovat hyviä velanmaksajia, joutuvat peruskoron korottamisen muodossa maksamaan tämän keinottelun. Sitten se porukka, joka hyötyy tästä pankkien toiminnasta talletuspuolella, saa 2 miljardia markkaa vuodessa tulonsiirtoa ilman, että lähdeverotalletuksille edes yritetään asettaakaan kattoa.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Lisäksi huomautan ed. Seppäselä, että tulee käyttää valtiopäiväjärjestyksen edellyttämää kunnioittavaa puhetapaa.

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kyllä minustakin Ahon hallitus on piittaamaton Suomen kansalle ja sen hädälle. Tässäkin tilanteessa ministeriöiden omat työllistämishjelmat puuttuvat kokonaan.

Mitä tulee pankkien tilanteeseen, minua ihmetyttää se, että täällä ei ole tuotu esille sitä, mitä kaikkea näillä saman tyyppisillä toimenpiteillä Yhdysvalloissa on tapahtunut 80-luvulla. Siellä oli 80-luvun alkupuolella 4 600 säästöpankkia ja vuosikymmenen lopussa noin 2 400. 1 800 pankkia fuusioitui ja 400 teki konkurssin. Kymmenentuhannet ihmiset menettivät asuntonsa, ja sa-

maan aikaan dollareita mätettiin pankeille. Myös sisäpoliittisesti tämä oli silloisen varapresidentin, nykyisen presidentti Bushin pahin sisäpoliittinen ongelma. Samat esimerkit Norjan osalta kuvaavat tätä tilannetta, mutta Suomessa halutaan tehdä juuri samalla tavoin kuin tämä karmea totuus näissä esimerkkimaissa osoittaa. (Ed. Zyskiewicz: Päinvastoin, halutaan ennalta ehkäistä!)

Tämä että Suomen kansaa kurjistetaan eli ostovoimaa viedään, on tässä se väärä politiikka, jota hallitus on tehnyt vastoin sosialidemokratian — ja vaikka sekään ei riittäisi — vastoin kansantaloustieteilijöiden esityksiä siitä, mitä tässä tilanteessa todella pitäisi tehdä ottaen huomioon ne kokemukset, joita jo 30-luvulla oli, jonka historian varmasti nykyisetkin ministerit tietävät.

Mitä tulee Suomen Pankin johdon asemaan, niin silloin kun olin pankkivaliokunnassa, arvozelimme sitä, kuinka Suomen Pankin johto tässä tilanteessa saa jatkuvasti lisää valtaa. Se sai kaiken, mitä se halusi, koska tarvittiin asiantuntijoita eikä kansanedustajia päättämään näistä asioista. Nyt ollaan tässä tilanteessa ja todellakin vastoin kaikkien muiden maiden systeemejä samat henkilöt jatkavat valtionpankin johdossa.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pankkivaliokuntalaiset sosialidemokratit eivät ole esittäneet minkäänlaista uskotavaa vaihtoehtoa täällä keskustelussa enkä usko, että tulevat myöskään esittämään. (Sosialidemokratien ryhmästä: Vastauspuheenvuorossako?) He vastustavat nyt peruskoron korottamista, ja sitten kun tämä 9 miljardin paketti aikoinaan joudutaan rahoittamaan, niin varmasti tulevat vastustamaan kaikkia rahoittamistomenpiteitä. Nythän se rahoitetaan lainanotolla. Teidänhän pitäisi antaa nyt erityistä tunnustusta, kun jälleen valtiovalta on ottanut 9 miljardia markkaa lainaa ja tällä tavalla ns. elvyttää kansantaloutta. Antaisitte edes siitä tunnustusta.

Mielenkiintoista on myöskin se, niin kuin ed. M. Laukkanen täällä totesi, että aikaisemmin on kyllä ymmärretty SDP:ssä, että pankkien talous täytyy saada kuntoon, mutta nyt kun tullaan konkreettisiin toimenpiteisiin, tuota valmiutta täällä ei tunnu olevankaan.

Jos me ajatlemme pankkien toimintaa, niin korkokatteestahan nimenomaan pankkien tulos muodostuu. Siitä syystä koroilla on äärimmäisen suuri merkitys tässä suhteessa. (Ed. Hämäläinen: Alennetaan korkoja!) — Ed. Hämäläiselle on

syitä todeta, että Suomi ei elä enää minkäänlaisessa sääntelytaloudessa, vaan me elämme markkinataloudessa (Ed. Hämäläinen: Eikö tämä ole sääntelyä?), jossa korot vaihtelevat. Korkotaso Suomessa on riippuvainen kansainvälisestä korkotasosta ja meidän oman taloutemme uskottavuudesta. Me emme voi toimia sillä tavalla, että sanomme, että koron pitää olla tämä; näin ei enää tänä päivänä korkoa määritellä. Tämä perusasia pitäisi ehdottomasti ymmärtää.

Ed. Gustafsson totesi, että otetaan nyt nämä miljardit sitten palvelumaksuilla. En usko, että kuluttajat ovat valmiita useita kymmeniä markkoja maksamaan yhdestä pankkisiirrosta tänä päivänä. Tämä hänen vaihtoehtoinen rahoittamismallinsa ei ole uskottava. (Ed. Gustafsson: Älä sano väärää todistusta lähimmäisestäs!)

Miksi otamme STS-pankin esille? STS-pankki on samassa veneessä kuin kaikki muutkin pankit, mutta sen johtolimet on valittu poliittisin perustein. Sitä pankkia johtavat SDP:läiset ja myös vasemmistoliittolaiset. Te olette olleet sen pankin hoitamisessa täsmälleen yhtä hyviä kuin pankinjohtajat viime vuosina tässä maassa ylipäättänsä. Siitä syystä teidän kritiikkinne pankkien toimintaa kohtaan ei ole mielestäni kovinkaan uskottavaa. Teidän pitäisi mennä peilin eteen ja katsoa, mitä te olette STS-pankissa tehneet ja mihinkä tilaan te olette saattaneet pankin. (Ed. Seppänen: Yhtä syyttömiä kuin Wegeliuksen hevonen!)

Ed. Korva (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä vasemmistoliitto ja sosialidemokraatit ovat useaan otteeseen esittäneet työllistämisen vaihtoehdoksi elvyttämisen jatkamista ja nimenomaan sitä, että julkinen talous ottaisi lisää velkaa.

Tämän lisäbudjettiesityksen jälkeen valtio tulee ottamaan tänä vuonna velkaa noin 60 miljardia markkaa. Kun muistetaan, että parhaina kansantalouden vuosina Suomessa koko investointiaste oli suuruusluokkaa 100 miljardia markkaa, hieman yli, niin ymmärtää, että tämän tien pää ilmeisesti on hyvin lähellä, jos ajatellaan, että valtio ei vedä markkinoilta kaikkea sitä rahaa, mitä onneksi nyt kohoamassa oleva säästämisaste tuo tullessaan.

Siitä syystä onkin kyllä varmasti kaikkien pakko tunnustaa, että työllistämisessä on pakko etsiä uusia ajatuksia, jos aiotaan nopeasti työllisyystilannetta parantaa. Ne uudet ajatukset eivät löydy mistään muualta kuin siitä, että työtä

aletaan jakaa tilapäisesti uudelleen eli on annettava niiden periksi, joilla tällä hetkellä on työtä, niiden hyväksi, joilla ei ole työtä.

Tämä pelaa logiikkana kulutuksen kautta sikäli, että varmasti ne, jotka työttömyyden sijaan pääsevät vaikka osa-aikatyöhön, kuluttavat enempi kuin ne työssä olevat, jotka pitävät ay-liikkeen kautta edelleen huolta siitä ja nimenomaan vain siitä kiinni, että siellä palkat pysyvät. Eli kun me jakaisimme työtä uudelleen, me edistäisimme myös kulutusta ja sitä kautta kotimaisia investointeja.

Erityisesti pitäisi sosialidemokraattien muistaa, että te olette sodanjälkeisen historian ajan olleet päähallituspuolue, teidän ei pitäisi näin lyhyessä ajassa unohtaa sitä, että ...

**Toinen varapuhemies (koputtaa):**  
Kaksi minuuttia!

Ed. Metsämäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Aho on ilmoittanut eräksi ehdoksi valtion väliintulolle ja pankkien pelastamiselle, että pankit ryhtyvät toimenpiteisiin syyllisten asettamiseksi vastuuseen. Ministeri Viinanen totesi puheenvuorossaan, että pankkijärjestelmä itse siivooa nurkkiaan ja toteuttaa tätä pääministerin toivomusta. Näin ilmeisesti tulee käymään. Syyllisiä rangaistetaan joko hyvällä eläkkeellä tai kultaiseen tunkioon siirtämällä, paikkaan, jossa saa hyvän palkan mutta ei pysty enää tekemään virheitä, ja kansa seuraa tätä hommaa huuli pyöreänä. Se siitä.

Pääministeri Aho nostaessaan varoittavan sormensa pankkeja kohtaan unohti kuitenkin yhden pankin, Suomen Pankin. Mikäli olen oikein informoitu, Suomen Pankin lähes yksinomaaisena tehtävänä on pitää Suomen rahalaitos vakaalla kannalla. Tässä tehtävässä tämän päivän tietojen mukaan Suomen Pankki on täysin epäonnistunut. Kun syyllisiä haetaan, löytyy niitä kyllä myös Suomen Pankista, niin kuin täällä jo aikaisemmissa puheenvuoroissa on sanottu. Koskahan pääministeri ja valtiovarainministeri lähtevät vaatimaan näiden syyllisten päitä vadeille?

Ed. Kasurinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Sasille, joka keskusteleee tuolla sivummalla, haluaisin esittää kysymyksen: Kuinka monta sosialidemokraattia on niiden pankkien johdossa, jotka te jätitte mainitsematta edellisessä puheenvuorossanne?

Kun te politisoitte nyt tämän kysymyksen, niin voin myös kysyä: Kenen vastuulla ovat sitten niiden muiden pankkien ongelmat? Kertokaa se meille! Minä haluan kuulla sen lähiaikoina.

Ministeri Kanerva puheenvuorossaan mainitsi mm., että ammattiyhdistysliike on suuri syyllinen siihen tilanteeseen, missä me nyt olemme. Vanha sananlasku sanoo: "Sitä tikulla silmään, joka vanhoja muistaa." Mutta minä kuitenkin nyt haluan syyllistyä siihen. Minä kysyn ministeri Kanervalta: Millä tavalla ammattiyhdistysliike vastasi niihin kysymyksiin, joita tulopoliittisen sopimuksen yhteydessä esitettiin? Eikö suomalainen ammattiyhdistysliike tullut vastaan omalta osaltaan? Mitä tapahtui tämän syksyn aikana, kun hallitus omassa päättämättömyydessään ajautui pakkodevalvaatioon? Mitä se vaikutti suomalaiselle palkansaajalle? Mitä vaikutti hallituksen valitsema verotuskäytäntö? Eikö se pure suomalaista palkansaajaa kaikkine raippaveroineen? Minä vain haluan nämä kysymykset esittää sen vuoksi, että tämä keskustelu ei jäisi pelkästään ammattiyhdistysliikkeen moittimiseksi, vaan myönnettäisiin, että siellä myös on ollut valmiutta tulla vastaan.

Kysyn myös työministeri Kanervalta: Onko työministeriö tutkinut ja kuinka tarkkaan, ovatko kaikki lomautukset todella olleet perusteltuja? Kun tuolla maailmalla liikkuu, niin saa myös muunlaista palautetta, ja nämä kaikki toimet kohdistuvat siihen ihmisryhmään, jota te nyt olette syyllistämässä kaikkien muiden rinnalla. Tämä on uskomatonta touhua.

Ed. Luukkainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä pankkien pelastusohjelma on laadittu periaatteella: kun kerran kansa on maksanut pankkien voitotkin, niin kansan on silloin myös osallistuttava pankkien tappioiden maksamiseen, Aarno Laitista lainatakseni. Itse en todellakaan hyväksy hallituksen aikeita maksattaa pankkien yli-investoinnit, kasinopelien ja nurkanvaltausten laskut ja suuruudenhullut riskinotot veronmaksajilla ja asunovelallisilla. Minusta vastuu on a) pankkien omistajilla, b) pankkien johdolla ja c) valvontaviranomaisilla.

Mielestäni pankkien tulee itse huolehtia vakaaraisuutensa nostamisesta esimerkiksi pankin omistajille suunnatulla osakeannilla tai hankkia rahoitusta markkinoilta muuten kotimaasta tai ulkomailta. Tähän astihan pankit ovat Suomesa levilleet sillä, että täällä aina ystävä. Katsotaan nyt, mistä ne pankkien ystävät löytyvät.

Kun tässä maassa kerran on liikaa pankkeja, mikä on moneen otteeseen todettu, mikä niitä estäisi fuusioitumasta. Eivät kai kaikki pankit sentään vielä ole kuralla. Mutta koska hallitus on selvästi päättänyt upottaa veromiljardit pankkien pääomaan, niin minusta nämä rahoitusavun ehdot on asetettava todella tiukoiksi. Jos pankit kerran haluavat ajautua valtion syliin, niin ottakoon valtio silloin myös heti suoraan päätösvallan pankeissa. Miten muuten voitaisiin taata, ettei yhteiskunnan tuki valu väärin taskuihin?

Ed. Laaksonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ministeri Viinasen puheen johdosta, mutta hän nyt ei ole täällä paikalla — yleensä tapana ministereillä on käyttämänsä puheenvuoron jälkeen poistua täältä salista.

Kyllä minä toteaisin, että tämä on aika "arvotonta menoa", niin kuin talonmies Kumpulainen jossakin laulussa laulaa. Mielestäni sitä pitäisi jatkaa, että tämä on "arvotonta menoa". Nimittäin yleensä ne, jotka ovat toimeentulotuen tarpeessa, eivät ole itse päättämässä tuen tarpeesta. Nyt vain on käynyt niin, että nämä pankinjohtajat ovat olleet kuin pukki kaalimaan vartijana ja tehneet itselleen ehdotuksen, miten tästä lamasta päästään pois.

Kaikkein hämmästyttävintä on se, että vain kaksi päivää ehti kulua siitä, kun tämä ehdotus jätettiin, niin hallitus pisti toimeksi eli nämä toimenpiteet tehtiin. Sen sijaan, ministeri Kanerva, tätä lisäbudjettia, jota nyt käsitellään, on valmisteltu puoli vuotta. Tässä suhteessa on perin hämmästyttävää ja tulokset erittäin laihat, mitä olette saanut varsinkin työllisyyden osalta tähän lisäbudjettiin.

Minusta myös peruskoron nosto on suoranainen rosvous kansalaisilta. Tässä tilanteessa olisi pitänyt toimia täysin toisin eli korkoa olisi tullut alentaa. Sillä olisi ollut lamaa elvyttävä vaikutus. Nyt herää, herra puhemies, kysymys myös siitä, millä tavalla tämä pankkien elvyttävä rahavaranto, joka likviditeettiä lisää 100 miljardilla markalla, voi toimia sillä tavalla, että samat virheet eivät toistu ja ettei olla hetken kuluttua vielä pahemmassa tilanteessa. Oikeastaan voisi todeta, että sosialismi on kuollut, eläköön markkinatalous! Näillä järjestelyillä luodaan uuden sosialismin siemenet.

Ed. Saario (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Luottolama on torjuttava ja pankki-

järjestelmän romahtaminen estettävä, mutta siihen loppuun se, missä yhdyin hallituksen esitykseen, sillä pidän peruskoron nostamista keskellä lamaa erinomaisen vahingollisena toimenpiteenä, jonka seurauksia ei varmaan ole riittävän pitkälle harkittu. Pankkien ongelmat johtuvat hlvattomasta kilpailusta, huonosta rationaalisuudesta ja ennen muuta siitä, että pankit ovat näennäiskilpailua harjoittaessaan maksaneet rahasta liian korkeita hintoja. Tämä on merkinnyt sitä, että korkomarginaali on jäänyt pieneksi, ja tämä totuus ei pala tuleksakaan.

Minä ihmettelen, että tämän ehdotuksen laajitiloita on jäänyt huomaamatta, että esimerkiksi kaiken tämän prosessin keskellä SKOP-pankki, jonne on jo syydetty yhteiskunnan rahoja, siis veronmaksajien rahaa, tarjoaa potentiaalisille tallettajille uskomattomilla hinnoilla tilaisuutta tulla mukaan talletuksiin. Tämä ei anna hyvää kuvaa siitä, että pumppaamalla nyt pankeille lainanmaksajien rahoja peruskoron nostamisen muodossa saataisiin pankkien talous kuntoon.

Minä yritän sanoa tämän niin kauniisti kuin osaan: Minä totean, että kyllä hallitus romauttaa kauhuvideoitten markkinat näillä ehdotuksillaan.

Ed. Iivari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minun täytyy tunnustaa jossain määrin ymmärtäväni ministeri Kanervan äsken ilmaisemaa tuskaa. Kyllä minusta hänen mallinsa nuorten työllistämiseksi olisi ansainnut ennakkoluulottomampaa käsittelyä. Nuorten työttömyys on pahin yhteiskunnallinen ongelma. Meidän törmäämme yhteiskunnan eri puolilla saavutettujen etujen mantraan hyvin hankalalla tavalla. Se koskee varmasti ammattiyhdistysliikettä ja koskee myös muita eturyhmiä. Tällaisessa vaikeassa tilanteessa se on tietysti entistä hankalampaa.

Mutta kun ajatellaan suomalaista ammattiyhdistysliikettä ja sen sodanjälkeistä historiaa, niin se on todella vastuullisen ammattiyhdistysliikkeen historiaa. Tuntuu siltä, että hallituksen vaikeudet keskustella ammattiyhdistysliikkeen kanssa johtuvat kyllä hyvin syvästä ja aiheellisesta epäluottamuksesta. Hallituksella ei ole kaikkia yrityksistään huolimatta sellaista talouspoliittista linjaa, johon voitaisiin luottaa ja jonka linjan pohjalta voitaisiin tehdä niitä myönnytyksiä, joita tarvitaan. EY-linja on edelleen spekulatiivinen alainen, samoin yleinen talouspoliittinen linja, kuten ministeri Väyrysen alustamasta keskustelusta olemme havainneet. Energiapoliti-

kassa on kysymys tästä. Rakennepoliittista linjaa hallituksella ei ole. Ei ole ohjelmaa julkisen sektorin menojen rakenteellisesta vähentämisestä, on vain ohjelmia erilaisten etujen leikkaamisesta.

Työntekijäpuoli tietysti tuntee itsensä aika ahdistuneeksi myös sen takia, että se kohtaa suoranaista vihamielisyyttä. Yritysjohtaja, joka on hävinnyt kasinopeleissä ja epäonnistunut ulkomaisissa sijoituksissaan, sanoo, että kaikki vika on työntekijöiden. Ei siitä kovin hedelmällistä tilannetta synny. Olemme tämän vuosisadan kolmannen jälleenrakentamisen edessä. Jos niistä talkoista sysätään ihmisryhmiä pois, niin emme onnistu. Jos saamme aikaan lisää luottamusta, niin ehkä tästä voi vielä jotakin tulla.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pankkien ahdinkoon on olemassa useita eri syitä: tietysti hlvaton lainanannon lisääntyminen 80-luvun lopulla, osakkeiden ja kiinteistöjen arvon aleneminen nyt kasinotilanteen jälkeen, yleinen taloudellinen tilanne ja perinteinen rahoitustoiminnan pieni kate Suomessa kansainvälisesti ottaen.

Haluan korostaa, että eräiden pankkien strategia ja johtamisstrategia on ollut selvästi virheellinen kuten SKOPin, joka haki kasvua mihin hintaan tahansa ja unohti perinteisen pankkibisneksen. Myös maakunnissa oli näitä pikkuriikoksia, jotka paistattelivat paikallislehtien etusivulla monen kymmen prosentin kasvun jälkeen. Kaikki se, mikä 80-luvun lopussa nousi ilmapallon ilmaan, lähes kaikki tulee nyt pannukakunna alas.

Kyllä minuakin SDP:n rooli ihmetyttää, kun he eivät ota vastuuta tästä asiasta, mutta kuitenkin heillä ei ole mitään vaihtoehtoa esittää. Puolueen tiedossahan täytyy olla pankkien tilanne, koska puoluetta johdetaan nimenomaan yhdestä pankista tällä hetkellä, ehkä kahdestakin pankista.

Tietysti myös rahamarkkinajärjestelmän ongelmat syntyivät 80-luvun lopulla, jolloin meillä oli SDP-läinen valtiovarainministeri. Tällä järjestelyllä nyt turvataan — jos olisin ilkeä, mitä en ole — nykyisen puheenjohtajan suojatyöpaikkajärjestely.

Lopuksi totean, että Suomi harjoittaa tällä hetkellä Oecd-maiden elvyttävintä talouspolitiikkaa. Emme voi enää ottaa lisää lainaa, koska

se juuri on perussyy näihin ongelmiin. Sen takia nyt tarvitaan ministeri Kanervan kaipaamaa solidaarisuutta ja yhteisvastuuta kaikilta tahoilta. Kukaan ei ole syytön, joten otetaan yhteisvastuu tästä asiasta.

Ed. Riihijärvi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Oma mielenkiintoista on tietenkin sillä, että vapaan markkinatalouden puolesta saarnaavat ministerit Kanerva ja Viinanen eivät näytä luottavan vapaan markkinatalouden toimintaan. Sillä mistäpä muusta on kyse kuin siitä, että pankeilla tällä hetkellä ei ole todellista yrittäjäriskiä lainkaan. Siinä tilanteessa, jossa pankit ajautuvat ongelmiin, valtio veronmaksajien avulla pelastaa ne mm. konkurseilta.

Käsitykseni mukaan kaikkein omalaatuaisin tilanne on kuitenkin syntynyt pankkivaltuusmiesten puheenjohtajan, ed. Mäki-Hakolan kohdalla. Hän vaati vielä pari kolme viikkoa sitten peruskoron alentamista. Eilen hän oli mukana tekemässä päätöstä siitä, että peruskorkoa nostetaan. Juuri tämän kaltainen toiminta aikaansaa sen, että eduskunta menettää täydellisesti arvovaltansa. Johtavien poliitikkojen käsitykset muuttuvat näinkin olennaisissa asioissa muutaman yön yli nukuttua. Mielestäni ed. Mäki-Hakola tekisi kaikkein parhaiten jos hän pyytäisi nyt eroa pankkivaltuusmiesten puheenjohtajan tehtävästä, sillä hänen toimintansa on täysin epäuskottavaa tällaisen siksakin jälkeen. Olisi mielenkiintoista kuulla perustelut. Mitä on tapahtunut kahdessa viikossa, jotta näinkin tärkeässä kysymyksessä mielipide on kääntynyt pääläelleen?

Ed. T u o m i o j a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Sosialidemokraattinen ryhmä on hallituksen kanssa täysin samaa mieltä rahoitustilanteen vakavuudesta ja toimenpiteiden välttämättömyydestä. Hyväksymme myös sen, että pankkien vakavaraisuuden turvaamiseen varataan 8 miljardia markkaa.

Sen sijaan olemme eri mieltä siitä muodosta, jolla tuki annetaan, koska mielestämme sen tulee ensisijaisesti tapahtua äänivaltaisen osakesijoituksen muodossa. Meidän on vaikea uskoa ministeri Viinanen selitystä, että tähän ei olisi keinoja. Ei kai siinä ole sen kummempia keinoja. Eihän pankeilla ole mitään velvollisuutta vas-

taantotta etuoikeutettuja pääomatodistuksia-kaan, mutta jos muuta ei ole käytettävissä, niin uskon, että kyllä valtion tarjous on sellainen, että siitä ei voisi kieltäytyä.

Selvää on, että tällaisesta sijoituksesta on luovuttava heti, kun se on mahdollista. Uskon, että tähän vaihtoehtoon voitaisiin vielä palata asian käsittelyn kuluessa. Tuntuu nimittäin siltä, että hallitus ei itsekkään ihan tiedä varmuudella, mikä on mahdollista ja mikä ei. Tarkoitus on, että pääomatodistukset olisivat vakavaraisuudessa huomioon otettuja, mutta mahtaako se olla kansainvälisesti varmistettua? Mitä tarkoitetaan yksityiskohtaisissa perusteluissa viittaus siihen, että valtiolla on oikeus vaatia tämä osakesijoitukseksi, jos ei tuottoa pystytä maksamaan, tai jos pankin vakavaraisuus laskee alle lain edellyttämän tason? Tässä on nyt jokin ristiriita. Voisiko ministeri Viinanen tämän selvittää?

Ed. T a k a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän hyvin ed. Gustafssonin ärtymyksen peruskorkoasiassa ja voin vakuuttaa, että sama ärtymys kyllä on tunnettavissa tälläkin puolella salia. Minusta on ollut väärin nostaa peruskorkoa. Ei ole oikein maksattaa kotitalouksilla pankinjohtajien ammattitaidottomuuden aiheuttamat virheet. Erityisen pahoillani olen niistä kotitalouksista, jotka aikanaan ovat ottaneet asunnon hankkimista varten pitkäaikaisia lainoja siinä vaiheessa, kun asunnot olivat erittäin kalliita. Ne ovat mitoitaneet budjettinsa niin, että ovat pystyneet velkansa hoitamaan vastuullisesti. Nyt katsotaan, että nämä ovat hyötynyt tilanteesta, niin kuin eilen ministeri Viinanen täällä totesi. Olen pahoillani tällaisista puheista. Nyt korkotaso on tietysti liian korkea ja ne perheet, jotka joutuvat asuntoja tällä tasolla hankkimaan, ovat vaikeassa asemassa. Toisaalta asuntojen hinnat ovat laskeneet lähes puoleen, mitä ne olivat 80-luvulla.

Pyysin puheenvuoron kysyäkseni ihan kunnisti ed. Hämäläiseltä, kun hän esitti, että pitää yleistä korkotasoa alentaa, kuinka hän sen tekee. Hän sanoi ikään kuin se ei olisi markkinoista kiinni.

Toteaisin, että kyllä meidän täytyy uskoa ministeri Viinasta siinä, että meidän on pystyttävä saamaan säästöjä aikaiseksi. Emme me mitenkään muuten tästä selviä. Säästöt on vain tehtävä oikeudenmukaisesti. Meidän on myös ymmärrettävä se, mitä ministeri Kanerva sanoi, että täytyy tehdä enemmän työtä ...

**Toinen varapuhemies** (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Edustajat Mäkelä ja Suhonen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. J ä ä t t e e n m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Skinnari totesi, että Suomen hallitus on toimimassa samalla tavalla kuin Norjan hallitus ja Yhdysvallat syyttämällä rahaa pankeille. Tilanne on kuitenkin aivan toisenlainen. Me emme ole antamassa rahaa pankeille, me olemme tekemässä pankkeihin pääomasijoituksia, jotka ovat kylläkin riskisijoituksia, mutta jotka tuottavat normaalioloissa valtiolle markkinakorkoa vastaavan tuoton. Me emme kukaan varmasti ole mielellämme tätä pakettia hyväksymässä. Kun ymmärrämme, että kysymys on vain siitä, että olemme samalla tukemassa tallettajien asemaa, ja myös sen, että velkoja ei sanota irti, niin uskon, että suurin osa meistä hyväksyy tämän paketin.

Täällä on myös monta kertaa edellytetty hallitukselta kovempia toimia näihin kasinopelaajiin nähden. Kysyisin kuitenkin: Onko edellisen hallituksen aikana tehty mitään, että nämä kasinopelaajat olisi saatu kuriin? Minusta tämä sitoumus, minkä pankinjohtajat nyt ovat tehneet, on aivan urauurtava ja ensimmäinen, mitä koskaan on tehty. Koskaan aikaisemmin pankinjohtajat eivät ole joutuneet allekirjoittamaan paperia, jossa lupaavat suhtautua joustavasti velanhoidonvaikeuksissa oleviin asiakkaisiin. Minusta sekin on jo jotakin. Myönnän, että olisi voinut vaatia enemmänkin, mutta kysyn vielä, onko edellisen hallituksen aikana tehty mitään kasinopelaajien kuriin saattamiseksi tai velallisten hyväksi. Minusta ei yhtään mitään.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän hyvin ed. Jäätteenmäen kootut selitykset, koska hänet on puhuttu hiljaiseksi vastoin omaa kantaansa äänestämään peruskoron nostamisen puolesta.

Olen pyytänyt pyytänyt puheenvuoron ministeri Kanervan ja ministeri Viinasen puheenvuoroihin. Lähinnä ministeri Kanervalle totean, että eiköhän olisi korkea aika katsoa totuutta silmiin ja jättää nämä selittelyt jonnekin muualle. Aina on muita syyllisiä nykyisen hallituksen silmissä: edellinen hallitus, ay-liike tai oppositio, joiden pitää antaa ohjeet ja kantaa vastuu. Myös tällai-

set populistiset lupaukset — toivon edelleenkin, että olisitte oikeassa — siitä, että ensi kuussa työttömyysluvut laskevat, ovat samaa luokkaa kuin työttömyyden hoito kolmessa kuukaudessa, varsinkin kun epäviralliset virkamiesennusteet ovat aivan toista luokkaa ja kertovat jopa 400 000:sta vuoden lopussa.

Totuus on tällä hetkellä se, että hallitus ja sen myötä ministeri Kanerva ovat kykenemättömiä hoitamaan sekä taloutta että työttömyyttä. Elvytyspuheet ovat valuneet hiekkaan ja rahat pankkien tukemiseen.

Peruskoron nosto, sen lisäksi että se rokottaa tavallista suomalaista asuntovelallista, rokottaa myös yrityksiä, ja sen myötä on odotettavissa lisää konkurssseja.

Ministeri Viinaselle: Rahaa on siis annettu lahjaksi, koska vakuusrahastojen kontrolli jatkossa on toivetasolla ja, kuten ed. Jäätteenmäki sanoi, pankinjohtajat ovat vain allekirjoittaneet lapun, että he myönteisesti suhtautuvat velallisiin. Se on tietysti suuri saavutus. Kumpi tässä on vaikeuksissa, pankit vai valtio? Kun sanoitte, että velvoitteita ei voi asettaa, niin samanaikaisesti kuitenkin syyttömät ...

**Toinen varapuhemies** (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. J. R o o s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin pyysin puheenvuoroni silloin, kun ministeri Kanerva aloitti keskustelun. Minun mielestäni on ollut hirmu vaikea ymmärtää, että hallitus on ollut jatkuvasti tämän vuoden aikana kertonut, että työttömyys on pysähtynyt tai pysähtyy; silloin on pelattu jollakin prosentin kymmenesosalla tai vastaavalla. Minun mielestäni on aivan kummallinen tilanne, että se pyörii täällä. Minä yhdyn kollega, ed. Puiston sanoihin ja olen jostakin saanut ymmärtää, että työttömyys kasvaa hurjaa vauhtia vielä tämän vuoden aikana. Ilmeisesti on perusteltua olettaa, että kun keväällä koulut päättyvät, niin meillä tulee kymmeniätuhansia ihmisiä lisää työttömiksi, joilla ei ole mitään työpaikkaa, minne sijoittua.

Oikeastaan päällimmäinen huoli, minkä ajattelin ministeri Kanervalle kertoa, kun hän sanoi, että yksittäisiä kansalaisia ja kotitalouksia tukevia toimia on tehty ja tehdään: Ministeri Kanerva, kun on perhe, missä on puoliso työttömänä tai mahdollisesti molemmat ja 300 000 markkaa velkaa, niin ovatko nämä ansiosidonnaisen työttömyyskorvauksen leikkaukset, peruskoron nos-

tot ja kaikki tähän liittyvät asiat tukitoimia näille ihmisille, jotka taistelevat todella toimeentulon kanssa?

Eräs korkea-arvoinen herra Sixten Korkman sanoi, että ainostaan pysyvillä työpaikoilla voidaan suomalainen kansantalous saattaa nousuun. Olen tietysti iloinen siitä, että yritetään saada ihmisille töitä joillakin muillakin keinoilla, mutta itselläni alkaa usko horjua siinä asiassa. Me vain puhumme täällä kerta toisensa jälkeen, että lisätään 1 300 hengellä koulutusta tai tehdään jotain tällaisia asioita. Nämä ovat ns. vippaskonsteja loppujen lopuksi. Näillä ei pystytä vaikuttamaan työttömyyteen suoraan. Arvostan koulutusta kaikin keinoin, mutta sen varjon alle ei saa hukata työttömiä.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Laitinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myönnän sen, että Suomessa on itsekkyys lisääntynyt ja solidaarisuus vähentynyt. Työväenliikkeen keskeiset arvot tulisi jälleen kerran saattaa suomalaisessa yhteiskunnassa keskeiselle sijalle. Mutta kun jälleen kerran hallitus ja ministeri Kanerva syyttävät ammattiyhdistysliikettä Suomessa vallitsevasta massatyöttömyydestä, menee syyttely jo liian pitkälle. Hallitus omaa kyvyttömyyttään, ministeri omaa kyvyttömyyttään syyllistää muita. Olen aivan vakuuttunut siitä, että vaihtoehtoinen ratkaisu työttömyyskierteen katkaisemiseksi varmasti löytyy, minkä ammattiyhdistysliikekin hyväksyy, jos hallitus pystyy palauttamaan luottamuksen, minkä se on menettänyt.

Lisätalousarvion kautta on tarkoitus työllistää tai järjestää koulutuspaikkoja noin 10 000 hengelle. Kun lisätalousarviota työministeriössä valmisteltiin, puhuttiin 25 000:sta. Onko ministeri Kanerva tyytyväinen esitettyyn lisätalousarvioon ja jos ei ole, mihin toimenpiteisiin ministeri Kanerva ryhtyy työttömyyden vähentämiseksi? Kysyn myös ministeri Kanervalta ja valtiovarainministeri Viinaselta: Mihin menee työllisyysveron tuotto?

Rahalaitosten kriisistä olen ehdottomasti sitä mieltä, että Suomen Pankin johdon tulisi nyt erota tehtävistään, koska he ovat totaalisesti epäonnistuneet keskeisimmässä tehtävässä, mikä heille on uskottu hoidettavaksi.

Ed. Pelttari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Lyhyesti totean, että hallituk-

sen lisäbudjetin yhteydessä tekemä ratkaisu oli tässä tilanteessa ei helppo, se oli ikävä, mutta valitettavasti välttämätön koko maan kannalta. Turhaa on demareidenkaan tai vasemmistoliiton olla kovin farisealaisia. STS-pankki on tässä mukana samalla tavalla kuin muut. Ed. Tuomioja myönsikin, että tämä ratkaisu oli tehtävä. Mehän tiedämme, että jos tiputetaan taseet alas, saamme silloin vakavaraisuussäännökset kuntoon. Mutta mitä se merkitsee velallisille? Siitä hän tässä juuri on kysymys, että tämä mahdollistaa sen, että velanantoa voidaan jatkaa ja antaa uusillekin, myös entisille jatkoajkoja. Pankit elivät ennen etupäässä korkomarginaalilla. Nykyään toimitusmaksut ym. ovat merkittävä osa niiden tuloista.

Syntipukkeja on turha tässä etsiä. Monella on jo pää pantu vadille ja he ovat saaneet lähteä ja varmasti moni saa lähteä.

Mitä tulee pankkimiesten vastaukseen, kuuntelin, kun pankinjohtaja Voutilainen yksituumaiseen tapaan sanoi rehellisesti kantansa radiossa, ei se ollut mitään naureskelua, vaan hän oli hyvin tyytyväinen: Veikkaan, että tulevaisuudessa pankkifuusioita, konttoriverkoston vähennystä ja ehkä myös johdon keventämistä ja halventamistakin palkkauksen suhteen tulee.

Ed. Tuomiojalta kysyisin vielä, mistä hän arvelee saavansa verestä rahaa anteihin, että pankit pääsisivät vakavaraisiksi. Mistä löytyy? Olisi kiva kuulla osoite. Varmaan pankkimiehetkin ovat kiinnostuneita.

Sisäasiainministeri Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Haluan käyttää puheenvuoron lähinnä niiden sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän jäsenten puheenvuorojen johdosta, jotka ovat kovaa kieltä käyttäneet, moittineet hallituksen pankkien pelastuspakettia, joka on nyt täällä ja josta eilen pankkivaltuusmiehet tekivät osaratkaisunsa. Minkä takia kohdennan sanottavani nimenomaan sosialidemokraateille? Siitä syystä ensinnäkin, että kysymys ei ole nyt vain pankkikriisistä vaan siitä, että jollei tätä kriisiä kyettäisi ratkaisemaan, sen seurauksena olisi paljon muutakin kuin vain pankkikriisi: laaja talouspoliittinen kriisi eikä vain talouspoliittinen kriisi vaan kriisi, jonka lonkerot, ikävät sellaiset, ulottuisivat myös hyvin pitkälti ihmisten sosiaaliseen turvallisuuteen ja elämän monella tavalla aineellisen varmuuden kannalta hyvinkin kriittisille alueille. (Välihuutoja sos.dem. ryhmästä) Sanoisinkin, että tämän kriisin ratkaisemisessa sosialidemokraateilla, niin oppositiossa kuin

ovatkin, on erinomaisen vankka moraalinen vastuu olla mukana. (Ed. Puisto: Vastuu on aina opposition!) — Kyllä! — Vankka moraalinen vastuu olla mukana. Kerron, mistä syystä mielestäni näin on asianlaita.

Totta kai vastuu ja myös poliittinen vastuu ongelmista, missä nyt ollaan, on osaltaan tällä hetkellä maassa istuvalla hallituksella. Mutta moraalisella vastuulla, johon tässä viittaaan sosialidemokraattien osalta, tarkoitan, että rehellisyyden nimissä toivon, että siellä tunnustetaan, että SDP:llä on ollut keskeinen rooli niissä ratkaisuissa, rahapolitiikan ja finanssipoliitiikan ratkaisuissa, joilla on rakennettu tie näihin ongelmiin, joissa tällä hetkellä ollaan, ongelmiin, jotka akuutisti, päiväkohtaisesti, näyttäytyvät pankkikriisinä.

Ensinnäkin rahapolitiikasta. Siinä ensimmäiset virheet mielestäni tehtiin jo vuosina 85 ja 86, jolloin keskusta oli hallituksessa mukana. Me kannamme vastuun niistä ajoista. Virhe silloin oli siinä, että rahapolitiikan vapauttamiseen ei lähdetty oikeissa ajoissa. Olisi pitänyt lähteä liikkeelle aikaisemmin. Me nukuimme siinä mielessä kaikki, sekä silloinen hallitus että osin myös silloinen oppositio, nukuimme kaikki. Siitä vastuun kantaa myös sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä, ainakin ne poliitikot, jotka olivat mukana kuvioissa silloin ja ovat tänä päivänäkin kuvioissa mukana. (Ed. Laine: Eikös se ollut liian aikaista?)

Mitä tulee aikaan vuoden 87 jälkeen tai rahapolitiikkaan vuosien 85 — 86 jälkeenkin, sen ohella, että ensimmäinen virhe oli se, että se vapautuminen käynnistettiin liian myöhään, seuraava virhe oli se, että kun vapautuksen tielle lähdettiin vuosina 86, 87 ja 88, vauhti silloin oli aivan liian suuri. Teillä, arvoisat sosialidemokraattiset poliitikot, eri posteissa niissä ratkaisuissa oli tavattoman keskeinen rooli. (Ed. Tuomioja: Eduskunnalla ei ollut mitään sanomista siihen!) — Eivät yksin pankkivaltuusmiehet niitä asioita ratkaise, ed. Tuomioja, te tiedätte sen. — Rahapolitiikka, joka on Suomen Pankin käsissä ensisijaisesti, ja finanssipoliitiikka, kytkeytyvät sadoin sitein yhteen, ja te olitte finanssipoliitiikan päävastuunkantaja ja vaikutitte omilla ratkaisuillanne myös siihen, mitä rahapolitiikassa tehtiin vuosina 86, 87 ja 88. Näin teillä on vastuu siis niistä rahapoliittisista virheistä, jotka ovat olleet vaikuttamassa siihen päiväkohtaiseen akuuttiin ongelmaan, missä tällä hetkellä ollaan.

Mitä finanssipoliitiikkaan tulee, niin myös finanssipoliitiikassa tehtiin virheitä, jotka vaikutti-

vat täsmälleen samaan suuntaan vuodesta 87 lähtien. En käy luettelemaan enkä kertaamaan sitä historiaa. Toivon, että sosialidemokraatit itse muistavat, että näin oli. Olen aivan varma, että vähänkin historian lehtiä taaksepäin kääntäen nämä virheet sieltä löytyvät.

Näiden ratkaisujen yhteisvaikutus, yhteiset ainekset tietysti ovat sitä kasinopeliä. Ed. Jäätteenmäki kysyi sen perään, mitä sosialidemokraatit tekivät viime vaalikaudella hillitäkseen tätä kasinopelien liikkeelle saamista. Mitä tekivät? Vauhdittivat sellaisia ratkaisuja, edesauttoivat sellaisia ratkaisuja, joilla kasinopelit lähtivät liikkeelle. Näinpäinhän asianlaita käytännössä oli.

Yhtä kaikki tässä tilanteessa, missä tällä hetkellä ollaan, jokainen meistä tietää, ainakin edustajat Seppänen, Hämäläinen ja Skinnari, jotka täällä käyttivät puheenvuoroja, että ellei näihin pelastusoperaatioihin nyt olisi ryhdytty ja ryhdyttäisi, se katastrofi, mikä siitä seuraisi, koskettaisi todellakin kaikkia elämän aloja. Kenen kustannuksella, ketkä siitä eniten ja ensimmäisenä maksaisivat? Luulen, että siitäkään meillä ei ole epäselvyyttä ja epävarmuutta. Heikoimmassa asemassa olevat ihmiset olisivat sen vaihtoehtoisen tien kulkemisen ensimmäiset maksajat. He kärsisivät paljon enemmän ja ensimmäisenä, siihen verraten minkä tuloksen tämä tie, mikä nyt on valittu, tullessaan tuottaa. Erityisesti nuoret, äskettäin velkoja saaneet kansalaiset, lyhytaikaisia sellaisia, joiden edessä lähitulevaisuudessa olisi velkojen uusiminen tai jatkaminen tai uusien luottojen saaminen pankeilta, olisivat ensimmäisenä kärsimässä, jos olisi asioiden annettu mennä ja ongelmien kaatua päälle ja tiettyjen pankkien kaatuakin kenties. Meillä on tiedossa kyllä itse kullakin, mitkä pankit ensimmäisenä todennäköisesti olisivat tulleet vastaan; mitkä pankit ensimmäisenä olisivat, toistamiseen sanottuna, sieltä tulleet vastaan. (Ed. Lahti-Nuuttila: Mitkä?)

Socialidemokraattinen eduskuntaryhmä tuntuikin luottavan siihen, että pankkikriisi on koko kansantalouden ja kansakunnan kannalta tällä hetkellä niin vakavassa jamassa, että täysin riippumatta siitä, tuleeko sosialidemokraattinen ryhmä meidän tuksemme vai ei, hallitus ei voi jättää korjaamatta tätä tilannetta. Te uskotte siihen, ja siinä teidän uskonne on aivan oikea. Me emme voi välttää vastuuta, vaan meidän on kannettava se ikävä vastuu ja hyväksyttävä se, että te katsotte sivusta, kun me pelastamme tätä

operaatiota. (Ed. Zyskiewicz: Oikein, ministeri Pekkariinen!)

Arvoisa puhemies! Pari yksittäistä kommenttia.

Viimeksi ed. Laitinen kyseli sen perään, kuin myös ed. Skinnari aikaisemmin, missä ovat ministeriökohtaiset työllistämishjelmat ja miten nyt kävikään Kanervan työllistämishjelmat. Ei kai ministeri Kanerva ole koskaan ajatellutkaan, että kaikki työllistämiseen kohdennettavat investoinnit hoidettaisiin työvoimaministeriön pääluokan kautta. Ei sellaista suunnitelmaa kenelläkään ole ollut, eikä sellainen menettely ole järkevääkään. Nythän lisäbudjetti on rakennettu juuri niin, että eri pääluokkien kohdalle sijoittuu investointeja, sekä nimeltä mainittuja että konttärähoinvestointeja. Siinä olen ed. Halosen kansa pitkälti muuten samaa mieltä. Tätä kautta nämä investoinnit kyllä, aivan niin kuin ed. Skinnari kyselikin, sijoittuvat eri ministeriöiden pääluokkiin, ja näin pitää ollakin.

Tämän lisäksi on toki työvoimaministeriön pääluokassa konttäräho, jota käytetään erilaisiin tarpeisiin, jonka konttäräho käytössä edellytettiin valtioneuvoston pöytäkirjaan kirjatulla maininnalla se seikka, että erityisesti sen määrärahan kohdentamisessa huomioidaan kehitysalueiden tarpeet. Näin siitä syystä, että nyt lisäbudjettiin kirjatut monet yksittäiset kohteet keskittyvät kieltämättä suurempiin keskuksiin ja lähinnä eteläisimpään Suomeen. Tuon konttärähoalueellisessa kohdentamisessa valtioneuvosto edellytti, että työohjelman laadinnan yhteydessä alueellisen tasapainoisen kehityksen tarpeet huomioidaisiin.

Ed. P. Lepänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on hyvin mielenkiintoinen keskustelu, ja tätä varmaa hyvin paljon seurataan myös kansalaisten keskuudessa eri tahojen mukaan. Mutta jotenkin tuntuu siltä, miksi hallitus ei ole lähtenyt kiinnostumaan siitä, mihin tämä raha oikein vuotaa. Pari vuotta sitten oli ylimääräistä rahaa valtakunnassa, ja nyt sitä on jaettu eri suuntiin. Tuntuu, että kohta kellään ei ole rahaa. Eiköhän nämä reiät pitäisi pikkuhiljaa tukkia.

Muistini mukaan pankkilaissa on maininta siitä, että pankin johto on vastuussa sellaisista tapahtumista, jotka voivat johtaa pankin kriisiin. Jotenkin tuntuu siltä, että nyt ei haetaakaan vastuuhenkilöitä, vaan vastuuta heitetään niille tahoille, jotka eivät ole kriisiä varmasti aiheuttaneet. Nähtävästi on annettu virheellisiä

lä päätöksillä nyt vapautuksia sellaisille pankinjohtajille, jotka ovat syyllistyneet tähän tilanteeseen.

Kun pankkien sosialisointi on nyt lähtenyt porvareiden toimesta Suomessa liikkeelle, niin kyllä henkilökohtaisesti olisin sitä mieltä, että kaikki ne pankit, jotka kaatuvat, tulisivat kansanpankin syliin, jota ohjattaisiin täältä eduskunnasta. Emme tarvitse liikepankkeja, jotka keinottelevat kansalaisten rahoilla.

Tämä hallituksen esitys on mielestäni nykyisin voimassa olevien lakien vastainen. Tämä on minun käsitykseni, ja uskon, että hallitus on myöskin tämän omaksunut. Näin ei voi menetellä.

Ed. Halonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei tietysti politiikassa pitäisi olla pitkämuistinen, mutta aivan ministeri Pekkariisen näköinen mies kuulutti muutama vuosi sitten sitä, että demokratiaan kuuluu myöskin olla keskusteluväleissä opposition kanssa. Jos vielä muistan oikein senkin, budjettilainsäädäntöä koskevien muutosten jälkeen budjetin ulkopuolisiin rahastoihin ei pitäisi olla mahdollisuutta. Jos olen väärässä sen suhteen, että tällaiseen rahastoon, mitä nyt ainakin hallitus kertoi tekevänsä, tarvittaisiin myöskin määräänemistö täällä eduskunnassa, niin saanen valistusta tässä asiassa.

Ed. Härmäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rahapolitiikan vapauttamista kantaa vastuun ennen kaikkea Suomen Pankki, myös siitä, että rahapolitiikan vapauttaminen tapahtui väärässä suhdannetilanteessa, väärään aikaan. Finanssipolitiikan väljentämiseen menneinä vuosina kannusti ennen kaikkea Suomen keskusta. Eduskuntaryhmällämme sen paremmin kuin muillakaan eduskuntaryhmillä ei siinä tilanteessa rahapolitiikassa ole ollut sanan sanaa, kun pankit ovat niille annettuja vapauksia käyttäneet.

Mutta, herra puhemies, syyllisten etsintä ei tässä tilanteessa paljon auta. Ei se auta myöskään ministeri Pekkariista eikä itseruoskinta. Vaikka me istuttaisimme Wegeliusta ja Riikosta jalkapuussa torilla, ei sekään päästä meitä luottolamasta. Sen vuoksi toimenpiteet pankkikriisin ja luottolaman ehkäisemiseksi ovat tarpeellisia. Sanon sen nyt uudelleen painokkaasti.

Mutta peruskoron korottaminen ei ollut tarpeellinen. Se on ollut suorastaan vahingollinen toimenpide tässä tilanteessa ja äärimmäisen

epäoikeudenmukainen. Kun maksumiehiä etsitään, paras maksukyky ei suinkaan ole niillä, jotka maksavat korkeita luottokorkoja. Parempi maksukyky olisi niillä, jotka saavat talletuskorkoja, osa jopa erittäin korkeita talletuskorkoja, osa vielä erittäin alhaisella verotuksella ja osa vielä korkoarbitraasia hyväksi käyttäen. Mitään oikeudenmukaisuutta tästä korkoratkaisusta ei ole löydettävissä, ministeri Pekkari-  
nen, ja kaikkein vähiten se sopii tämänhetkiseen talouspoliittiseen tilanteeseen ja tämänhetkiseen suhdannekuvaan, joka kokonaan toisen tyyppistä korkoratkaisua olisi kaivannut. Suhdannepoliittisesti korkojen alentaminen olisi tullut paljon edullisemmaksi ja järkevämmäksi kotitalouksille, yrityksille, valtiolle ja myös pankeille.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vaikka sanotaan, ettei pidä syyllisiä etsiä, mielestäni voi hieman katsoa niitä menettelytapoja, joihin on syyllistytty, joista vaikeudet johtuvat. Siinä ministeri Viinanen on ihan oikeassa, kun hän on ainakin kahteen kertaan todennut, että myös poliittisten päättäjien päätöksissä on ollut emätöppäyksiä ja niistä kärsitään.

Minä kysyn vain: Ketkä olivat pankkivaltuusmiehinä 80-luvun hulluina vuosina, kun peruskorkoa ei nostettu, mikä suhdannepoliittisesti olisi silloin ollut tarpeen? Olen aivan samaa mieltä kuin ed. Hämäläinen, että sitä ei tässä vaiheessa olisi pitänyt nostaa. Se on liian raskas toimi. Mutta miksi sitä ei nostettu aikaisemmin? Minä kysyn vain: Mikä suhde on poliittisten päättäjien ja elinkeinoelämän välillä, ettei täällä voida olla itsenäisiä? On vähän syytä miettiä myös tältä kannalta poliittisia menettelytapoja ja päätöksiä, joista virheet ja töppäykset tällä hetkellä johtuvat.

Toinen asia on, että edustajat ovat aivan oikeassa siinä, kun korostavat sitä, että tällä hetkellä pankit kärsivät siitä, että korot talletuksista ovat liian korkeat. Mielestäni lähdevero on aika hirveä asia, mutta mitä muuta sen tilalle voi tulla? Miksei aleta tehdä sellaista lainsäädäntöä, joka tekee — tehdäänhan sitä, mutta se on riittämätön — osakesijoittamisen mahdolliseksi tässä maassa? Toki jonkinlaisia ratkaisuja lisätalousarvioon tälläkin hetkellä sisältyy mutta ei riittävästi. Syynähan on tietenkin se, että kuka hullu enää sijoittaa osakkeisiin ja yrityksiin, kun ne on kaikki sementoitu niin, ettei yritysomistuksella ole enää mitään virkaa.

Ed. Kalliomäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Enpä olisi uskonut, että ministeri Pekkari-  
nen liittyy siihen vihjailijoi-  
tten kerhoon, jonka mm. edustajat Zyskowitz, Sasi, M. Laukkanen ja muutamat muut aiemmin perustivat. Minusta kumpujen yöstä versova keskustelu ei ole tarpeellinen tässä salissa.

Sen sijaan tiettyyn mittaan hyväksyn ministeri Pekkari-  
nen lähtökohdan siitä, että on syytä katsoa taaksepäin ja syyllisiäkin etsiä, jos niitä haetaan siinä mielessä, että ottaisimme opiksi. Mutta syyllisten lista, jonka ministeri Pekkari-  
nen luetteli, on toki moneen kertaan tässäkin salissa todettu erilaisilla painotuksilla.

Minä kuitenkin haluan sanoa, että on myös aihetta etsiä syytä noudatetusta talouspolitiikasta myös vajaan viime vuoden kuluessa ja ennen kaikkea ehkä siksi, että pankkien ahdinko kulminoituu järjestämättömiin luottoihin tällä hetkellä. Nuo luotto-ongelmat taas syntyvät yritysten kriisistä, joka on johtanut laajaan rajuun konkurssikierteeseen ja vielä laajempaan ja rajumpaan työttömyyteen. Sitä kautta ovat kerääntyneet järjestämättömät luotot. Niitten saamiseksi kuntoon nyt yritetään erilaisia paketteja rakentaa. On myös syytä ottaa opiksi siitä, mitä vajaan viimeisen vuoden aikana on tapahtunut, sen tähden että tulevaisuudessa ei tällaista kehitystä enää voida sallia, vaan on todella ryhdyttävä tässä ja nyt rakentamaan sellaista talouspolitiikkaa, joka toimii ja estää tämän kehityksen syntymisen, oli sitten kysymys pankkien kriisistä tai mistä tahansa muusta kriisistä.

Ed. Lahti-Nuuttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen perehtymiskoulutuskausi on ollut pitkä, mutta se ei ole mennyt ihan täysin hukkaan. Paketteja solmittaessa havaitsin sekä hallituksen että Suomen Pankin edustajien tunnustavan sen, että toimenpiteet ja päätökset ovat väärinä suhdannetilanteeseen nähden. He kuitenkin kertoivat, että ne on pakko tehdä.

Nyt on tietysti aivan välttämätöntä se, että katsotaan myös vähän pitemmällä tähtäimellä asioita. Odotinkin, että tämän lisätalousarvioehdotuksen yhteydessä hallitus olisi tuonut eduskuntaan ainakin viitteitä tulevasta talous- ja työllisyyspoliittisesta ohjelmastaan, jota mm. pääministeri Esko Aho EY-selontekokeskustelun yhteydessä kovasti lupasi ja johon hän toivonsa rakensi.

Hallituksen on mielestäni nyt ehkä korostetummin kuin koskaan ennen kuitenkin nähtävä

ensisijaisena tehtävänä työttömyyden poisto ja ryhdyttävä sen kaltaisiin toimenpiteisiin. Monella suulla on jo todistettu se, että tämä lisätalousarvioehdotus ei tässä suhteessa kovin paljon valoa suomalaisen yhteiskuntaan tuo.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ministeri Pekkarinen etsi osoitteita ja syllisiä siihen, miksi tilanne pankkimaailmassa tällä kertaa on tällainen. Olen sitä mieltä, että se on pitkälle tällainen juuri siitä syystä, että talouselämää on hoidettu huonosti, yritykset ovat konkurssissa, ihmisillä ei ole töitä, ja jos heillä on töitäkin, osittain he tekevät vajaata työviikkoa. Elämäntilanteet ovat muuttuneet rajusti. Ei ole mahdollisuuksia selviytyä maksuista. Nyt sitten ministeri Pekkarinen sanoo, että paketti on juuri sitä varten, että selvitään niistä.

Hyvä on. Varmasti osittain näin onkin, mutta haluan muistuttaa siitä, että nimenomaan, kun peruskoron nosto pakettiin on sidottu, tällä tehdään lisää maksuvaikeuksiin joutuvia ihmisiä. Tehdään hyvin rajusti, koska nyt jo on ihmisiä, joilla on todella vaikeuksia selviytyä niilläkin koroilla, jotka heillä tällä hetkellä on. Olen aivan varma siitä, että mielenterveyshäiriöt eilisen päätöksen jälkeen lähtivät tässä yhteiskunnassa edelleen kasvamaan. Ministeri Kanerva kauniisti viittasi ihmisten henkiseenkin hätään ensimmäisessä puheenvuorossaan. Mielenterveyshäiriöitä tällainen asioiden hoitaminen todella kansalaisille tuottaa.

Mitä tulee siihen, että tämä hallitus jatkuvasti maksattaa kaikki pahat seuraamukset pienituloisilla, palkansaaajilla, eläkeläisillä, viimeinen vinkki työministeri Kanervan puheenvuorossa olivat lomarahat. Se oli yksi osoitus jälleen siitä, että ollaan lisää tinkimässä. Ihmisten kulutuskyntää on laskettu hallituksen toimenpiteillä jo 5–7 prosenttia, ja jälleen tuli lisää.

Ed. K a r h u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka hyvin monilta puolin yhdyinkin siihen, mitä ministeri Pekkarinen sanoo, en pidä kovinkaan tasokkaana tätä syyllistämiskeskustelua, jota käydään. Syyllisiä löytyy paljon, riippuu kuka katsoo, mutta se ei ainkaan meitä eteenpäin auta. (Eduskunnasta: Kokoomus on yksi!) — Varmasti kokoomuksessa on syytä, ainakin siltä osin, että kokoomus oli sinipunahallituksessa, ja kun olisi pitänyt rahamarkkinoitten vapauttamisen jälkeen laittaa kulutuksen kasvulle hieman jarrua, laitettiin-

kin vauhtia keventämällä verotusta. Se ei varmastiakaan silloin ollut oikea ratkaisu, mutta epäilenpä, mitä silloinen oppositio olisi sanonut, jos olisi pyritty verotusta kiristämään juuri silloin, kun ihmisillä kerrankin oli varaa elää ja nauttia elämästä. Varmaan tällaisia kommentteja olisi kuultu.

Sitten nuorten puolesta puhumiseen: Nuorten työllisyydestä on puhuttu ja peruskoron korottamisenkin yhteydessä mainittu nuoret. Peruskoron nosto mielestäni ei kohdistu nuoriin, koska vuonna 1982 on viimeksi saatu peruskorkosidonnaista edullista asuntolainaa ja silloin asuntojen hinnat olivat vielä alhaalla. Sen jälkeen kun monet nykynuoret ovat hankkineet asuntonsa, mm. minä itse, suurimmalla osalla on korkeaa markkinakorkoa, noin 16 prosenttia, ja asuntojen hinnat olivat korkeammalla. Alle 12 prosentin peruskorkosidonnaista lainaa vuoden 1988 jälkeen on saanut ainoastaan, jos on pankissa työssä tai pankin johtokunnassa tai muuten vain läheiset pankkisuhteet. Mielestäni peruskoron korotus kohdistuu juuri sellaisiin ihmisiin kuin suurin osa kansanedustajistakin: hyvätuloisiin keski-ikäisiin ihmisiin, joilla on enää vähän asuntovelkaa jäljellä.

Ed. T u o m i o j a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Pekkariselle, joka näyttääivistäneen, olisin todennut, että jos olisi nykyisessä tilanteessa kysymys vain yhdestä rahalaitoksesta, en usko, että me sosialidemokraatit sitä kannattaisimme, enkä myöskään uskoisi, että hallitukseen olisi tuomassa mitään tällaisia esityksiä. Kyllä markkinakapitalismin pelisääntöihin kuuluu, että ne, jotka hoitavat asioitaan hoitottomasti ja huonosti, kantavat siitä myös vastuun viime kädessä jopa konkurssin kautta.

Mutta nyt Suomen rahamarkkinoilla on kuitenkin jo SKOPin tapauksessa Suomen Pankki omaksunut sen kannan, että tämä ei ole mahdollista. Se vaikuttaisi niin haitallisesti koko kansantalouden toimintaan, ja nyt on kysymys kaikkien pankkien tilanteesta ja siitä, että se luottokannan supistuminen, joka olisi seurauksena vakavaraisuuden menetyksestä, koituisi luottolaman muodossa koko kansantalouden tuhoksi. Sen vuoksi me olemme tukemassa ajatusta, että tähän on nyt tartuttava. Itse asiassa me olisimme edellyttäneet, että tämä olisi tapahtunut jo aikaisemmin.

Mutta kysymys on edelleen siitä muodosta, jolla tämä tapahtuu. Ei tämä tarkoita, että meidän tulee antautua pankkien edessä, koska

pankit ovat ne, jotka ovat vaikeuksissa. Olen aivan varma, toistan sen, ministeri Viinanen ei vielä ole tätä kommentoinut, että hallituksella olisi ollut keinonsa varmistua siitä, että sijoitus voidaan toteuttaa oman pääoman ehdoin. Ei pankeilla ole sen suurempaa mahdollisuutta kieläytyä tästä kuin niistä talletustodistuksistaan, joita ollaan tarjoamassa. Ainakin tällä varmistettaisiin, että se koituu vakavaraisuuden hyväksi kaikki toki lähtien siitä, että kysymys ei olisi pysyvistä sijoituksesta vaan sellaisesta, josta luovutaan heti, kun markkinatilanne sen aikanaan sallii. Mutta saneeraajalla täytyy olla myös se sananvalta, jonka rahan sijoittaminen tällaiseen tarkoitukseen antaa.

Ed. Westerlund merkitään läsnä olevaksi.

**Valtiovarainministeri Viinanen:** Herra puhemies! Ed. Tuomiojalta olisin kysynyt: Miten hän aikoo sellaisen osakeannin toteuttaa tilanteessa, jossa pankkiosakkeiden pörssiarvo on ehkä 4 markkaa alle osakkeiden nimellisarvon? Toisin sanoen se hyöty, mikä saataisiin, joudutaisiin omasta pääomasta kuppaamaan toisella kädellä pois. Se on eräs keskeinen syy, ja toinen asia oli se, minkä sanoin, että ei takeita siitä asiasta ole, että pankkien päättävät elimet, joilla päätösvalta näissä asioissa on, suostuvat sen tekemään. Korostan tilannetta, jossa pankeilla on muukin vaihtoehto. Heillä on mahdollisuus sanoa riskiluottojaan irti ja huolehtia vakavaraisuudestaan. Tämänkin puoli tässä asiassa on. Tässä ristiaallokossa tähän ratkaisuun on päädytty. (Ed. Kalliomäki: Teoriassa, ei käytännössä!) — No, sitä nyt on helppo tietysti sanoa tässä, onko teoriaa tai käytäntöä. — Näin vain se asia on, koska ruuvihan silläkin puolella on olemassa. He ilmoittavat, että eivät voi takeita antaa, että käy niin, että heidän hallintoelimensä, suurimmat osakkeenomistajat toisin sanoen, suostuvat tekemään sen ratkaisun. Kyllä ne suurimmat osakkeenomistajat siellä pystyvät etunsa turvaamaan ajamalla tilanteen siihen, että sanotaan luottoja irti yksityisiltä ihmisiltä ja yrityksiltä. Sitä me emme todellakaan halunneet.

Tässä pääomasijoituksessahan on se ruuvi olemassa, että tiettyjen vuosien jälkeen pankille tulee pakottava tarve joko maksaa takaisin tai sitten muuttaa se osakepääomaksi. Oma ennustukseni on, että se on todella monien vuosien päässä. Mutta joka tapauksessa tuottovaatimus

nousee step by step eli siitä tulee erittäin raskas pankille, jollei se pyri pääsemään tavalla tai toisella tästä eroon. Tämä on tämän asian tausta, miksi tähän ratkaisuun on päädytty.

**Ed. Tuomioja** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kumpi nyt pitää paikkansa? Tässä ministeri Viinanen sanoi, että pankeilla on vuosien päästä mahdollisuus muuttaa se osakesijoitukseksi. Kuitenkin hallituksen esityksessä sanotaan, että valtiolla on oikeus vaatia sijoituksen muuttamista äänivaltaiseksi osakkeeksi. (Ed. Zyskowitz: Jos ne eivät ole maksaneet sitä pois!) Tämä on ristiriitaista puhetta. Toistan edelleen sen, että toki valtiolla on keinonsa hoitaa asia. Jos se asettaa tällaisen 8 miljardin markan fasiliiteetin pankkijärjestelmän käyttöön ja jos kaikki pankit eivät ole siitä kiinnostuneita oman pääoman ehdolla, käytettäköön sitten se valtion omistamiin rahalaitoksiin, jolloin markkinaosuudet tietysti muuttuvat sitä myöten kuin luottoja irtisanotaan ja ne siirtyvät Postipankille. Minä uskon, että kaikki pankit olisivat tulleet kyllä riviin tällaisessa tilanteessa. Kysymys on vain siitä, onko hallituksella kanttia ja tahtoa ja näkemystä.

**Ed. Backman** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun vastauspuheenvuorossa täytyisi esittää oikaisuja, niin esitän muutaman oikaisun ministeri Pekkariselle.

Ensinnäkin kun hän puhui edelleen työvoimaministeriöstä, se on työministeriö, jonka pitäisi järjestää työtä eikä kerätä työvoimaa, niin kuin se nykyisin tekee.

Mitä taas tulee siihen, mitä edelleen oppositio eli keskusta teki omalla kaudellaan, silloinhan nostettiin peruskorkoa aivan oikeaoppisesti siinä suhdannetilanteessa. Paavo Väyrynen oli mukana nostamassa peruskorkoa. Kuitenkin samana päivänä hän oli mukana tekemässä välikysymystä korkopolitiikasta ja vastusti keskustan muun ryhmän mukana tuolloin sitä peruskoron nostoa. Tämä on sitä johdonmukaista politiikkaa, jota keskusta on nimenomaan täällä aiemmin tehnyt, ja tästä sosialidemokraatit eivät halua ottaa oppia. Samainen Väyrynen tuolloin vaati lisättäväksi nimenomaan idänkauppaa. Onneksi, herrajumala, emme sitä tehneet.

Samainen keskusta tuolloin vaati edelleen pudotettavaksi verotusta siitä, mitä silloinen hallitus teki, ja vaati palautettavaksi välittömästi valtiolle kerätty noin 10 miljardia kansalaisten verovarjoja muka sen takia, että ne ovat kansa-

laisten rahoja eikä niitä saa käyttää suhdannepolitiikan välineenä pahan päivän varalle.

Tällaista oli keskustan vaihtoehtopolitiikka oppositiosta käsin. He vastustivat investointiveroa, pitäen sitä työttömyyttä aiheuttavana. Päinvastoin silläkin pyrittiin tasaamaan suhdanteita. Kaikki se, mitä keskusta esitti viime vaalikaudella, oli täsmälleen juuri sitä, mitä ei olisi pitänyt tehdä. Nyt he tekevät hallituksesta käsin samalla tavalla eli juuri sellaisia toimenpiteitä, jotka eivät siihen tilanteeseen sovi, kuten tällä kertaa esimerkiksi peruskoron nosto.

Mitä tulee vastuuseen, sosialidemokraatit ovat omalta osaltaan vastanneet vaaleissa kansalaisille. Olemme oppositiossa, se on sitä oikeaoppista vastuuta.

Mutta mitä tapahtuu Suomen Pankissa? Samat virheitä tehneet johtajat jatkavat ja selittelevät kuin mitään ei olisi tapahtunut.

Ed. Aul a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni ministeri Pekkarinen oli aivan oikeassa vaatiessaan sitä, että myös SDP ottaa vastuuta täällä keskustelussa rahamarkkinoiden tilasta. He ovat puhuneet nuorista hyvin lämpimästi, mutta pahoin pelkään, että heillä peruskorkoasiassa on kyllä oma tasku lähempänä. Heillä suurien ikäluokkien edustajana on juuri näitä kaikkein alikorkoisimpia peruskorkosidonnaisia lainoja, kun taas kaikki nuorempien velat alkavat olla täysin markkinakorkosidonnaisia. (Ed. T. Roos: Pankkisalaisuus!)

Teillä on jäänyt keskustelussa kokonaan huomiotta se, (Välihuuto) että viimeisten 4 — 5 vuoden aikana — teillä on tuttuja pankissa — on syntynyt antolainauksessa selvä kahden koron tilanne, jota voidaan sanoa myös eräänlaiseksi korkorässiksi. Vuosien 87 ja 88 jälkeen tuskin kukaan on saanut asuntolainaa eikä paljon muutakaan lainaa peruskorkosidonnaisena. Jos on saanut, siihen pankit ovat laskeneet 3 — 4 prosentin marginaalin päälle. Sen osoittaa myös se, että tällä hetkellä jo 1/3 peruskorkosidonnaisista lainoista on koroltaan yli 12 prosenttia. Kannattaisi myös näihin faktoihin tutustua.

Näistä kahden viime vuoden asuntoluotoista, jotka suurimmalta osin on sidottu 3 — 5 vuoden viitekorkoihin, keskikorko on 13,09 ja koko asuntoluottokannan keskikorko tämän vuoden tammikuussa 11,74, eli siinä tämä päätös tarkoittaa siten 0,25 prosenttiyksikön korotusta.

Kaikkein nuorimpien ja nuorimpien lapsiperheiden kannalta ainoa järki on siinä, että mark-

kinakorot saadaan laskuun. (Ed. Kalliomäki: Ne nousevat peruskoron mukana!) On turvattava myös se, että ylipäättään nuoret perheet saisivat lainaa. Jos peruskoron ja markkinakoron ero säilytetään, se johtaa siihen, että nuorimmat eivät kohta voi ostaa ollenkaan asuntoja. Koko rahapolitiikka on suurten ikäluokkien suosintaa nuorten ikäluokkien kustannuksella. Onneksi tässä päätöksessä ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Puisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on moneen kertaan todettu tänään, että syyllisiä ei pitäisi etsiä, joskin silloin, kun ministeri Pekkarinen puhui, niin hän keskittyi koko puheenvuorossaan etsimään syyllisiä muualta kuin hallituksesta.

Varmasti, kuten ed. Backman sanoi, on syytä etsiä vastuullisia. Uskon, että tähän vaatimukseen liittyvät eilisiä uutisia ja tiedotusvälineitä seuranneet syyttömät suomalaiset kiultuaan superkeskiviikon viestejä ja pääjohtaja Kullbergin öykkärimäisiä lausuntoja, joissa hän suoraan sanoen kintaalla viittasi suomalaisille.

Ministeri Viinanen puolusteli aikaisemmin sitä, että on asiallista ja välttämätöntä, että pankit ovat mukana neuvotteluissa, koska ovat asianosaisia. Näin asia saattaa hyvinkin olla, mutta tässä tilanteessa ovat mukana samaiset tavalliset suomalaiset, joilla ei ole suuria velkoja välttämättä, mutta ei sijoituksiakaan, mutta he ovat työttöminä ja ovat omalta osaltaan velallisia. Milloin nämä pääsevät asianosaisina neuvotteluihin, kun peruskorko, raippaverot, asun muutokset, palvelumaksujen korotukset ja muut koskettavat heitä? Milloin he ovat asianosaisia neuvotteluissa?

Mikäli neuvotteluja käytäisiin yleensä eri ryhmien kanssa, muidenkin kuin pankki-ihmisten ja sijoittajien kanssa, saattaa olla että se musta käsi ei nousisi niin usein ylös; ministeri Kanervahan sanoi, että aina se on este. Neuvottelemalla saatettaisiin löytää yhteistyötä.

Ed. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä hurskastellaan ja puhutaan, että nyt olisi aika lopettaa syyllisten hakeaminen. Kuitenkin koko vuosi, minkä itse olen eduskunnassa ollut, on ollut samaa syyllisten jahtaamista ja selittelyä sillä, kuka virheet on tehnyt. (Ed. Tuomioja: Eikä ketään ole vielä saatu kiinni!)

Esko Aho aloitti hallituksen toiminnan ja tarjosi yhteiskuntasopimusta, mutta se oli täysin näennäinen ele, koska koskaan mitään todellisia neuvotteluja mistään yhteiskuntasopimuksesta ei käynnistetty. Nyt olisi kyllä korkea aika viimeistään käynnistää kansallinen pelastusohjelma. Kyllä tämä pankkikriisi sen osoittaa. Mutta, ministeri Kanerva, ei se riitä, että te nyökkäätte sieltä, kun ette te todella kuitenkaan halua neuvotella. Neuvottelu merkitsee sitä, että molempien tai kaikkien osapuolien näkemyksiä pitää pyrkiä ottamaan huomioon.

Ministeri Viinanen on toistuvasti sanonut, että emme voi ottaa lisää velkaa työllisyyden hoitamiseksi. Minä kysyn, ministeri Viinanen: Me voimme ottaa kyllä lisää miljardivelkaa pankkien pelastamiseksi? Miten aiotte selittää tämän tavallisille kansalaisille, niille kansalaisille, joiden korkoja nyt nostettiin, joille tulee lisää taakkaa palvelumaksujen ja muiden mukana? Miten voidaan ottaa lisää velkaa yhtä tarkoitusta varten, mutta ei toista tarkoitusta varten? Kyllä ministeri Viinanen myöntää varmaan sen, että ihmisten työllistäminenkin kansantaloutta omalta osaltaan elvyttäisi, jos se kohdennettaisiin järkevästi.

Nimenomaan ministeri Kanerva lupasi viime syksynä ainakin tutkia asiaa, kun totesimme, että vuokra-asuntojen rakentaminen olisi järkevää puuhaa. Mutta sitä ei kuitenkaan riittävässä mitassa sisälly tähän hallituksen lisäbudjettiin, ja tämä on erittäin valitettavaa. Ministeri Kanerva on yrittänyt ehkä saada aikaiseksi, mutta ainoastaan asuntojen peruskorjauksia on hieman lisätty, mutta uudistuotantoa, vuokra-asuntotuotantoa siellä ei ole. Tämä on lisäbudjetin kaikkein suurin virhe ja puute.

Valtiovarainministeri Viinanen: Herra puhemies! Mitä velanottoon tulee, niin kyllähän tässä budjetissa otetaan velkaa kaikesta huolimatta. Valitettavasti asia vain on niin, että minä olen tiennyt suunnilleen, mitä tuleman pitää, arvannut, että jollain tavalla tällaiseen ratkaisuun joudutaan menemään, jo muutamia kuukausia sitten joutuessani tähän tilanteeseen perehtymään. Mutta ei sellaisia puheita täällä voi sanoa, että tässä pankkikriisiä varaudutaan tietyllä tavalla ainakin henkisesti hoitamaan velanotolla, lainaamalla. (Ed. Tennilä: Ei kerrottu totuutta!) — Se on tosiasia, etteivät nämä pankkisektorin kysymykset ole toreilla huudettavia asioita. On muistettava, että pää-  
lähde, mistä me rahaa saamme, on kansainvä-

liset rahamarkkinat. Silloin pitää luottamus säilyttää siihen, että maassa asiat hoidetaan. Ratkaisut tehdään sitten varsin nopealla aikataululla eikä niitä vatvota kuukausitolkulla julkisuudessa. Aika hyvinhän tässä tällä kertaa onnistuttiin.

Muistutan uudelleen siitä, että tällä järjestelyllä on mahdollista turvata investointitoiminnan rahoitusta, estää joka tapauksessa luottojen irtisanomista, joka johtaisi entistä vaikeampaan tilanteeseen. Kyllä tällä on keskeisesti elvyttävä vaikutus, paljon suurempi elvyttävä vaikutus kuin millään muutamalla miljardilla pelkkään työllistämiseen tai rakentamiseen, aivan varmasti näin tulee tapahtumaan. Sen vipuvaikutus on 10—12-kertainen tälle rahalle, ja siihenhän toki on tämän ... (Ed. O. Ojala: Ei sitä kukaan kielläkään, mutta entä työllistäminen?) — No, eivät lisämiljardilla tämän maan työttömät tule työllistettyä, semmoista laulua on turha jatkaa. Pitää tosiasiat ymmärtää tunnustaa. Jos ne 350 000 ihmistä miljardilla markalla pystytään työllistämään, niin rahat lähtevät, ihan varmasti. Mitä sen jälkeen tehdään, kun se miljardi on käytetty työllistämiseen muutaman kuukauden aikana? Sama työttömien määrä on jälleen edessä.

Kyse on rakenteista, joita on uudistettava. Kyse on tietyllä tavalla julkisten menojen pistämisestä sille tasolle, minkä me pystymme ylläpitämään. Tällä hetkellä, niin kuin eilen sanoin, 140 miljardia ovat tulot ja 180 miljardia, tämän jälkeen ylikin 180 miljardia, menot. Niin kauan kuin epätasapaino on olemassa lähes tämän suuruusena, meillä tulee olemaan vaikeuksia, meidän elintasomme tulee laskemaan. (Ed. Halonen: Te annatte kaikessa periksi keskustalle!) Niin kuin olen jossain sanonut, tällä menolla me tulemme saavuttamaan hyvin äkkiä 70-luvun lopun elintason tässä maassa.

Ed. Kohijoki: Herra puhemies! Puuttumatta juurikaan käsiteltävänä olevan lisätalousarvioehdotuksen lukuisiin yksityiskohtiin totean eräänä myönteisenä asiana sen, että puolustusvoimien hallinnonalalla ehdotetaan kiinteistömenoihin lisäystä 20 miljoonaa markkaa. Todelliseen tarpeeseen nähden se on vaatimaton, kuten varsinaisessa talousarviossakin jo myönnetty määräraha, mutta jotain siltäkin saadaan aikaan: Voidaan ehkäistä vahinkoja ja rakennusalan työllisyyttäkin näin voidaan edistää. Vastaisuudessa vain tulee huolehtia siitä, että rahoitusta jatketaan.

Puolustusvoimien käytössä olevien kiinteistöjen puutteellinen ja heikko kunto on jo julkisuudessaakin paljon käsitelty huolen aihe. Rakentamis- ja peruskorjaustoimintaan osoitetut määrärahat ovat vuosikymmenien ajan olleet pahasti alimitoitettuja. Jo ajat sitten laadittua välttämättömyyden rakentamis- ja peruskorjaushjelmaa ei ole voitu toteuttaa, vaan määrärahojen puuttuessa on välttämättömiä hankkeita jouduttu vuodesta toiseen siirtämään tuonnemmaksi. Tiedossa on, että puolustusvoimien käytössä on niinkin puutteellisia ja heikkokuntoisia rakennuksia, että viranomaisten toimesta niiden käyttö varmasti olisi jo ajat sitten kielletty, jos kysymyksessä olisi jokin muu työpaikka tai käyttötarkoitus. Vain riittävien määrärahojen turvin puutteet ovat poistettavissa.

Puolustusvoimien käytössä olevien rakennusten puutteellinen ja heikko kunto eivät ole omiaan edistämään viihtyvyyttä. Samaten terveydellisten haittojen lisäksi siitä aiheutuu haittoja myös puolustusvoimien koulutustoiminnalle, sekä koulutettaville että kouluttajille, ja tietenkin myös huoltotehtävissä olevalle henkilöstölle. Motivaatio voi kärsiä.

Niin ikään aiheutuu puolustusvoimien heikkokuntoisesta ja puutteellisesta rakennuskannasta vakavia haittoja ja jopa vahinkoja välineistön huollolle, materiaalin käsittelylle sekä varastoinnille.

Puolustusvoimien heikkokuntoisten kiinteistöjen korjauskustannuksiksi on jo kaksi vuotta sitten arvioitu runsaasti 2,5 miljardia markkaa. Siitä pelkästään Etelä-Suomen sotilasläänin osuus on noin 1,3 miljardia markkaa. Enemmän haittojen ja vahinkojen välttämiseksi tulee vastaisuudessa valtion talousarvioehdotuksen laatimisen yhteydessä ottaa huomioon puolustusvoimien kiinteistöjen koko peruskorjaushjelma niin, että se pystytään kokonaisuudessaan toteuttamaan vielä kuluvan vuosituhanen aikana.

Herra puhemies! Mielestäni yksi aivan tarpeetonkin määrärahaesitys sisältyy lisätalousarvioehdotukseen, jota nyt käsitellään. Kun Vaihtoehto EY:lle Kansanliike -nimiselle järjestölle ehdotetaan määrärahaa 200 000 markkaa, niin mielestäni joutavanpäiväiseen puuhasteluun rahaa aiotaan nyt antaa. Toivon, että tuo määrärahaesitys tulisi hylätyksi. Järkeväkin käyttöä 200 000 markalle löytyy, vaikkapa käytettynä nuorison koulutustoimintaan.

Herra puhemies! Edellisen hallituksen alkutaipaleen aikana silloinen valtiovarainministeri

iloisesti kertoi valtiontalouden erinomaisen hyvästä tilasta. Hän erityisesti muisti mainita, että rahaa kertyy valtion kassaan paljon yli odotusten, jopa hulvattomasti, kuten sanonta kuului. Elettiin katkeamattoman kasvun luulossa. Mahtoi kukaan asiantuntijoista virkamiestasollakaan uskaltaa esittää erilaisia käsitelmiä? Tuntuu joskus siltä, että ihmiset, kovin monet, tuolloin stressaantuivat epätietoisuuden takia, kun eivät tieneet, mitä heiltä vielä puuttui tai mitä vielä olisi ollut vaadittava.

Nyt on totuuden hetki tullut. Tiedämme, että olemme kansana velkaantuneet. Edessä ovat maksun ajat. Lähes neljä vuotta sitten eli toukokuussa 1988, kun hallituspuolueen edustajana rohkenin arvostella eduskunnassa pitämässäni puheenvuorossa senaikaista talouspoliittista menoa, tulin lausuneeksi mm. seuraavaa: "Terveen taloudellisen kehityksen turvaamiseksi on välttämättömyyden säilyttää varmana ja vakaana kotimainen säästäminen, ettemme kansana enää enempää velkaantuisi. Uskon, että pian taas tullaan lainansaantikelpoisuutta arvioimaan oman talouden hoitamisen perusteella. Nykyinen, milloin milläkin nimellä tapahtuva lainarahan ylitsevuotava tarjoilu tulee pian osoittautumaan harhaksi. Huomataan, ettei velka olekaan veli maksettaessa. Harhaanvievä ovat myös nykyiset kovasti yleistävät puheet joistakin riemullisista kulutusjuhlista. Sen virran vietäväksi ei pidä sortua, ei ainaakaan velaksi eläen."

Edellä tarkoittamassani puheenvuorossa käsitelin talouspolitiikkaa vähän laajemminkin, mutta eihän niitä sanomisia silloin noteerattu. Taidettiin käsittää paremminkin ilon pilaamiseksi. Elettiinhan aikaa, jolloin ulkona liikkessaan ja kävellessään pankkien avonaisten ovien ohi oli askelta pidennettävä ja joudutettava, jos aikoi välttyä miltei suuhun tapahtuvalta tasarahan tarjoilulta. 100 000 markasta käytettiin nimitystä tasaraha, ja se oli silloin vähin lainatarjous. Vakuuksiakaan ei juuri kysely. Lyhyet henkilötiedot riittivät.

Kun ihmisiä tuolloin houkuteltiin kokosivun suuruisilla ilmoituksilla hankkimaan sellaista, mitä he eivät käsittäneet edes tarvitsevan, käytettiin myyntimainoksia: "Osta tiliin." Velka-sanasta vaiettiin. Ei sitä käytetty. Ei käytetty sen vuoksi, etteivät asiakkaat järkytyisi tuosta realistisesta ilmaisusta, mikä nyt näyttää vähitellen taas tulevan tutuksi, tuo velka-sana. (Ed. Vähänäkki: Kyllä se on meille ollut kauan tuttu!)

Herra puhemies! Minulla on vakaa luottamus siihen, että näistä vaikeuksista, joiden keskellä nyt eletään Suomessa vielä lähiaikoinakin, Suomi jälleen nousee uuteen kukoistukseensa. Verrattaessa sotavuosiin tai 1940- ja 1950-luvuilla elettyihin ja koettuihin aikoihin tuntuvat nykyiset vaikeudet vähäisiltä, vaikka ovatkin taloushistoriamme vaikeimpia. Suomen nuorisoa on meidän näinäkin aikoina voitava vakuuttavasti rohkaista. Nuoret varttuvat aikuisiksi ja tulevat työllä ja toiminnallaan osallistumaan tehokkaasti koko kansantaloutemme ylösrakentamiseen. Mutta kaikelle kansalle soisin vakuuttavasti kerrottavan, kertomasta päästyäkin kerrottavan, että kun Suomessa lähivuosina on totuttava elämään edellisvuosiin verrattuna vähän vaatimattomammin, voi se sananmukaisesti olla jopa terveellistäkin.

Valtiovarainministeri aivan oikein eilen puheenvuorossaan muistutti meitä eduskunnassa siitä, että bruttokansantuottemme on nyt vuoden 1987 tasolla, mutta valtion menot ovat reaalisesti yli kolmannen suuret. Tilanne on kestämaton. On hyvä, että valtiovarainministeri käyttää asioista oikeita nimityksiä kuten tänäänkin saimme kuulla. Se oli laittamattomasti sanottu. Totuuden puhujaa harvoin arvostetaan, mutta valtiovarainministeri Viinaseen linjalle esiintymiselle osataan ja halutaan jo antaa arvoa ja, niin uskon, vastaisuudessa vielä enemmän.

---

Edustajat Ala-Harja ja Kauppinen merkitään läsnä oleviksi.

---

Ed. M ä k i - H a k o l a : Herra puhemies! Eduskunnan ikäpuhemiehen jälkeen on aika hyvä jatkaa. Näin se on, mutta kyllä se oikaiseminen aika lujaan tulee ottamaan.

Nyt esillä olevassa lainaesityksessä hallitus pyytää oikeuksia korottaa lainavaltuudet eduskunnan aikaisemmin myöntämästä 60 miljardista 65 miljardiin markkaan. Lisäys on nettolisäystä, eli nettolainamäärä nousee 45 miljardiin markkaan. Toisin sanoen ennusteet siitä, että valtio velkaantuu kuluvana vuonna noin miljardin viikossa, näyttävät toteutuvan, ja lainan tarve tuskin edes tulee tällä tyydytetyksi. Onhan vasta neljäsosa vuodesta kulunut, ja nyt jo pyydetään 5:tä miljardia lisää.

Mitä tämä käytännössä merkitsee? Se merkitsee sitä, että jokainen suomalainen imeväisestä

eläkeläiseen saakka velkaantuu valtion kautta 1 000 markkaa kuukaudessa keskimäärin eli viisi-henkkinen perhe kuukaudessa keskimäärin velkaantuu 5 000 markkaa. Jos mikään niin tämä osoittaa, kuinka valtavasti yli varojen me elämme.

Valtiovarainvaliokunnan tämän vuoden budjettimietinnön mukaan valtion tulo- ja varallisuusveron tuotto on 32,7 miljardia. Hallituksen budjettiesityksen mukaan se oli vielä 2,35 miljardia markkaa suurempi. Työttömyyden ollessa ennätyslukemissa on melko varmaa, että tuloveron tuotto ei nouse edes äsken mainittuun summaan. Oli niin tai näin, joka tapauksessa valtionvero pitäisi kolminkertaistaa, jotta valtion koko lainanottotarve katettaisiin.

Viime päivinä on moneen otteeseen todettu, että ensi vuoden alusta tavaroiden, pääomien, palveluiden ja ihmisten liikkuvuus EY — Etäalueella vapautuu. Sen seurauksena voi olla, että mm. verotuksellista syistä sekä henkilöt että yritykset hakeutuvat alhaisen verotuksen maihin. Näin ainakin ennustetaan. Viime eduskuntakaudella pystyttiin marginaaliveroastetta kaikista vastaväitteistä huolimatta joka tapauksessa alentamaan merkittävästi. Mutta edelleen maamme tuloverotuksen osalta on kuitenkin yksi Euroopan kovimmin verotettuja maita. Siksi ajan myötä tuloverotuksen samoin kuin yritysverotuksen tasoa on voitava edelleen alentaa. Kuitenkin jatkuva ja voimakas velkaantuminen siirtää verorasitusta tuleville vuosille ja tuleville sukupolville. Suunta on täysin väärä.

Maamme tulee vastaisuudessa olemaan verojen osalta varsin hankalassa tilanteessa, sillä eivät meillä vain valtion tulo- ja varallisuusvero ja yritysvero ole korkeita. Myös liikevaihtovero eli tuleva arvonnäkövero on tämänhetkisen tilanteen mukaan Euroopan keskimäärää korkeampi. Sen tuotto on kuitenkin valtiontalouden kannalta varsin oleellinen eli tänä vuonna 46,7 miljardia. Samalla tavalla yliverotettuja ovat oleelliset tulolähteemme: Alkoholin verotuotto on 1,52 miljardia, autoista kertyy 2,6 miljardia, leimaverosta, joka kokonaisuudessaankin on kyseenalainen, peräti 3,5 miljardia.

Tosiasiassa on, että kilpailusysteihin yhdyntymisen edetessä näihin tulee kohdistumaan voimakkaita alentamispaineita. Tämä asettaa valtiontalouden yhä tiukempaan tilanteeseen. Nyt, kun ensi vuoden budjettia valmistellaan, juuri tällaiset seikat on pakko ottaa vakavasti. Juuri tämän lisäbudjetin aikana on näitä puitteita syytä korostaa.

Tuntuu siltä, ettei sanoma tästä asiasta ole kaikkialle mennyt vielä perille. Seurasin pari päivää sitten eduskunnan auditoriossa sosiaali- ja terveysministeriön järjestämää seminaaria. Tämän yli 50 miljardia markkaa eli karkeasti kolmasosan budjettia käsittävän pääluokan menoaan ei tuon seminaarin mukaan pitäisi koskea. Menoja pitäisi tehtyjen esitysten mukaan päinvastoin lisätä ja tälle vuodelle säädetty ylimääräinen vero tulisi säilyttää huolimatta siitä, että se on nostanut maamme veroasteen kaikkien aikojen ennätyskorkeuteen.

Nämä puheet eivät ole mitään sunnuntaipuheita. Tosiasia on, että asiat tulevat lähiaikoina ja lähivuosina kaatumaan päällemme täydellä voimalla. Pitää muistaa, että ulkomaanvelka maksetaan vain viennillä. Kuitenkin vientiteollisuuden osuus kansantuotteesta on huolestuttavasti viime vuosina pudonnut.

Tänään on puhuttu paljon pankeista. Ei kukaan kuvittele, että hallitus ja Suomen Pankki olisivat joutuneet tekemään niin kitkeriä ratkaisuja kuin eilen tehtiin, ellei kova totuus olisi edessä. Veronmaksajille jo erittäin kalliiksi tulleet SKOP ja Tampella olivat alkuosittoa. Joku sanoi, että pankit ennen eilisiä päätöksiä olivat kuin viimeisellä rannalla. Niiden vakavaraisuus oli uhattuna ja vaati sen turvaamiseksi puuttumista sekä peruskorkoon että monia muita toimenpiteitä, kuten mm. vakuusrahaston perustamisen, josta täällä tänään on monta puheenvuoroa käytetty. (Ed. Laaksonen: Oliko tämä väliosoitto?)

Yksi oleellinen syy eilisiin toimenpiteisiin on myöskin valtiontalous muun kansantalouden ohella. Epäluottamus Suomen kykyyn hoitaa asioitaan on nostanut korkokannan aivan kohtuuttoman suureksi. 10 prosentin reaalikorko on pitkän päälle mm. yrityksille ylivoimainen rasite.

Viime päivinä on esitetty vaatimuksia korkosäännöstelyyn palaamiseksi ja korkokaton asettamiseksi. Tämä ei pääomien vapaan liikkumisen maailmassa kuitenkaan ole enää mahdollista. On sanottu, että kullalla lastattu aasi ylittää isonkin muurin. Tänään ei pääomien siirroille ole mitään muuria, vaan atk-näppäimen painannuksella pääomat siirtyvät maailman toiselle puolelle. Sitä ei pystytty estämään eikä pystytty estämään aikaisemminkaan. Itse asiassa on aivan totta, mitä täällä joku puhui mainitsi — taisi olla ministeri Pekkarinen — että Suomen Pankki oli aikanaan liian myöhään liikkeellä. Tämä paine purkautui epäterveinä ilmiöinä. Ratkaisu olisi pitänyt tehdä 80-luvun puolivälissä jo.

Pankkien kriisi johtuu paitsi holtittomasta ns. kasinopelistä erikoisesti myös korkeasta korkokannasta ja huolettomasta ulkomaille velkaantumisesta. Onko jokin asia syy ja toinen seuraus, se jääköön tässä pohtimatta. Pankkien antolainauksesta on joka tapauksessa noin 40 prosenttia ulkomaisia luottoja. Suomen epävakaa tilanteen takia nämä luotot ovat tulleet yhä lyhytaikaisemmiksi. Samalla niiden saatavuus on vaikeutunut ja hinta on nousemassa. Valtion nopea velkaantuminen on myös omalta osaltaan nostamassa rahamme hintaa ja sen saatavuutta. Kyllä tällaiset lainanottovaltuudet ovat osaltaan eilistenkin ratkaisujen syy.

Siinähan pankkien kiristyneen tilan takia jouduttiin nostamaan mm. lainojen peruskorkoa. Peruskorko on jäykkyytensä takia varsin haitallinen nykyisessä tilanteessa. Viime syksynä valmistui ns. Puntilan työryhmän mietintö peruskorkojärjestelmän uudistamiseksi. Sen alussa todetaan mm. näin: ”Peruskorko ei ole sopeutunut rahoitusmarkkinoiden säännöstelyn purkautumiseen. Se on päätöksentekomekanisminsa puitteissa käytännöllisesti katsoen jähmettynyt paikoilleen. Jos peruskorko seuraisi suhteellisen tarkasti pidempiä markkinakorkoja, koko peruskorkosidonnainen markkinasegmentti, jonka osuus edelleen on pankkitoiminnasta noin 60 prosenttia, osallistuisi korkojen avulla tapahtuvaan talouden tasapainottamiseen. Tällöin myös markkinakorkojen liikkeet voisivat jäädä vaimeammiksi.” Näin totesi tuo työryhmä syksyllä.

Se esittikin, että peruskorko sidottaisiin esimerkiksi pitkien markkinalainojen korkoihin tai valtion pitkäaikaisten verollisten obligaatioiden korkoon. Olen itse esittänyt, että perustana voisivat olla juuri valtion pitkäaikaiset obligaatiot, joiden määrä näyttää jyrkästi nousevan, kuten tämänkin päivän lainanottovaltuus osoittaa. Tästä olisi seurannut, että esimerkiksi vuoden alussa peruskorko — markkinakorkojen viime vuoden kesällä ja tämän vuoden alussa laskettua — olisi myöskin laskenut, mutta niiden jälleen noustessa myös peruskorko olisi noussut. Olen edelleenkin sitä mieltä, että tällainen ratkaisu olisi tehtävä. Se vaatii lainmuutosta, muistaakseni jopa valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaisesti. Koska näyttää olevan poliittisista syistä mahdoton asia, että peruskorosta luovuttaisiin, niin tällä keinoin päästäisiin jatkuvasta peruskoron korottamisella ja laskemisella spekuloinnista.

Täällä kuuleman mukaan ed. Laakso on kysellyt minulta, miksi olen muuttanut kantaani. En minä ole muuttanut miksikään kantaani.

Keskustelu, joka on syntynyt, on kytkeytynyt juuri tähän kannanottooni, että meidän pitäisi kytkeä peruskorko valtion obligaatioihin, mistä olisi seurannut se, että alkuvuonna peruskorko olisi laskenut. Se olisi sopinut tähän tilanteeseen. Toisaalta minä sanon, että ed. Laakso on kyllä aivan väärä henkilö kyselemään täällä Suomessa sen perään, saako keskustelua rahapolitiikasta käydä vai ei. Hänen entinen ihanteensa — ja minä pahaa pelkään, että nykyinen ihanteensa — kommunistinen järjestelmä on tähän keskustelemattomuuteen sortunut, ja sen takia ed. Laakson pitäisi paremmin kehottaa tätä keskustelua käymään eikä kysyä sen perään, miksi joku on sitä mieltä ja joku tätä.

Todella pääjohtaja Kullbergkin myönsi eilen sen, että peruskoron alentaminen olisi tässä tilanteessa tarkoituksenmukaista, mutta toisaalta pankkien odotettavissa oleva romahdus on muuttanut tilanteen täysin toiseksi. Suomen Pankin tehtävänä on sen ohjesäännön 1 §:n mukaan "Suomen rahalaitoksen pitäminen vakavalla ja turvallisella kannalla sekä maan rahoituksen edistäminen ja helpottaminen". (Ed. Aittoniemi: Ja hyvin on onnistuttu!) Pankkien kirjaamat suuret luottotappiot, suurtenkin yritysten velkaantuminen ja luottotappioiden suuresta kirjaamisesta huolimatta yhä kasvavat ns. järjestämättömät luotot olivat vakavasti horjuttamassa rahalaitoksia. Sen takia eiliset ratkaisut olivat väistämättömiä, ja olisin kyllä odottanut, että pankkivaltuutetut olisivat tässä asiassa olleet yksimielisiä. Pankkivaltuutetut ovat näiden asioiden edessä yksin eivätkä puolueen edustajina nimenomaan puoluepolitiikkaa tekemässä.

Peruskorkoratkaisu oli oleellinen osa kokonaispakettia. Alle 12 prosentin lainojen koron nosto prosentilla, mutta korkeintaan tähän 12 prosenttiin, lisää arvion mukaan kotitalouksien menoja vain noin 200 miljoonaa. Paha sekin, mutta ei puhuta miljardeista. Yritysten ja valtion menoja lisääntyy kummankin noin 400 miljoonaa. Vastaavalla määrällä lisääntyy pankkien vakavaraisuus, ja juuri tämä mahdollistaa vuosittain 12 - 13 miljardin luottojen antamisen, ja tämä on välttämätöntä sekä yritysten ja yksityisten luoton tarpeen turvaamiseksi. Olen aivan samaa mieltä kuin ministerit täällä, jotka toinen toisensa perään ovat todistaneet tämän välttämättömyyttä. Näin oli tehtävä!

Herra puhemies! Nyt kun lisäbudjetti ja lainanottovaltuudet menevät valtiovarainvaliokunnan käsiteltäväksi, mielestäni valtiovarainvaliokunnankin tulisi ottaa vakavasti käsiteltä-

väksi valtion taloudellinen tila. Tämä on välttämätöntä ensi vuoden talousarvion valmistelua varten. Herra puhemies, olen tämän asian todennut myös tänään valtiovarainvaliokunnassa.

Ed. Luttinen: Herra puhemies! Eduskunnalla on erityinen syy paneutua huolella käsittelyssä olevaan ensimmäiseen lisätalousarvioon, ei yksin siitä syystä, että eduskuntana olemme poikkeuksellisten pankkitoimintaa tukevien ratkaisujen edessä, vaan myös eduskunnalle annettujen lupauksen vuoksi.

Päivälleen kuukausi sitten tässä samassa salissa käytiin sosialidemokraattien tekemään työllisyysvälikysymykseen liittyvä keskustelu. Vaatimuksiimme tehokkaista työllistämistoinista vastattiin niin hallituksen kuin erityisesti työministeri Kanervan suulla, että eduskunta tulee saamaan lähiaikoina käsiteltäväkseen valikoivan elvyttämisen mukaisen työllisyyslisäbudjetin. Meille luvattiin työllisyyspainotteinen lisätalousarvio. Sanatarkasti lainattuna ministeri Kanerva totesi 18 helmikuuta seuraavaa: "Hallitus tulee tekemään valikoivan elvyttämisen mukaisen työllisyyslisäbudjetin. Piste. Ilman tulkintoja."

Onko lisätalousarvio työllisyyspainotteinen ja toteutuuko valikoiva elvytys? Mielestäni ei, ei ainakaan riittävästi. Aktiiviset, laajavaikutteiset työllistämistoimet ovat saaneet väistyä pankeille suunnattujen tukitoimien alta. Valikoiva elvytys näyttää saaneen istuvan hallituksen talouspolitiikan seurauksena uuden sisällön, sillä ei kai ministeri Kanerva voinut tarkoittaa pankkien tukemista luvatta valikoivaa elvytystä kuukausi sitten.

Ensimmäistä kertaa taloushistoriamme aikana joudumme turvautumaan näin laajoihin pankkien tukiopeatioihin, ja jälleen lienee kysymys eräänlaisesta pakkotilanteesta. Eduskunta ja erityisesti pankkivaltuusmiehet joutuvat toistamiseen suunnattomien päätösten eteen, päätösten, joiden taustoista ja seurauksista ei anneta riittävästi tietoa.

On kohtuullista vaatia, että kaikista niistä pankkeihin kohdennettavista tukitoimista, joihin sitoutuu veronmaksajien rahoja, annetaan edustajille perusteelliset tiedot. Luullakseni hyvin harva meistä tietää, minkä verran SKOPiin on tähän mennessä sidottu yhteisiä varoja puhumattakaan siitä, minkälaisin ehdoin pankkien pääomarakenteen vahvistaminen 8 miljardilla markalla tapahtuu. Lisämenoarvion tekstit ovat kovin pintapuolisia näiltä osin. Onkin edellytet-

tävä, että valtiovarainvaliokunta selvittää nämä kysymykset todella perusteellisesti. Veronmaksajien rahoja ei saa upottaa kuin kankkulan kaivoon.

Lisämenoarviossa todetaan, että siihen sisältyvillä työllisyysperusteisilla toimenpiteillä voidaan vaikuttaa arviolta vajaan 9 000 työ- ja koulutuspaikan syntymiseen. Onko tämä paljon vai vähän? Jos 9 000:ta vertaa työttömien määrään, joka oli tammikuun lopussa 337 329 ja joka on edelleen voimakkaassa kasvussa, voi lisäbudjetin työllistämisantia pitää lähinnä kosmeettisena. Kovin monen työttömän arki ei tällä lisäbudjetilla piristy.

Hallituksen työllistämistoimet ovat vaatimatomia myös niihin suunnitelmiin nähden, joita työministeriö valmisteli työministeri Kanervan johdolla tammi — helmikuussa. Ministeriön laatimassa työllistämishjelmassa päädyttiin yli 20 000 hengen työllistämiseen, ja ohjelman sisältämät työllistämistoimet olivat suurimmaksi osaksi talouden perusrakenteita korjaavia. Koska työllisyystilanne ei ole tammi — helmikuusta kohentunut vaan päinvastoin pahentunut, olisi ministeriön työllistämishjelma täytynyt toteuttaa vähintään siinä laajuudessa. Nyt sen sijaan hallitus toteaa, että lisämenoarvio korvaa työllisyyden hoidon tavoiteohjelman eli mitään tämän kummempia työllistämistoimia ei näytä olevan tulossa, vaikka työttömyyden kasvulle ei ole loppua näkyvissä.

Työttömyyden kasvu ei ole pysähtynyt, kuten ministeri Kanerva väitti kuukausi sitten, vaan pahin näyttää olevan vielä edessä. Sen tunnusti ministeri Viinanenkin eilisessä puheessaan, ja se tunnustetaan itse lisätalousarviossakin.

Hyvin yleinen käsitys on, että työllisyystilanteen paraneminen tai huononeminen riippuu lähiaikoina erityisesti pienten ja keski suurten yritysten kyvystä selviytyä laman yli. Suurten yritysten ei uskota lisäävän työvoimaansa, vaikka vienti hitaasti piristyy, ja julkinen sektori joutuneen vähentämään työvoimaosuuttaan, vaikka näin ei saisi antaa tapahtua laman aikana.

Tätä taustaa vasten olisi erittäin perusteltua panostaa pk-sektorin elinkykyyn eli sen mahdollisuuksiin pysyä hengissä ja työllistää. Hallitus esittää 300 miljoonan markan lisäystä Keran myöntämiin suhdannelainoihin. Myönteistä on, että lisäyksestä saa käyttää 200 miljoonaa markkaa Keran toimialueen ulkopuolella olevien yritysten tukemiseen. Hallitus on kuitenkin rajannut edelleen pääkaupunkiseudun suhdannelai-

nojen ulkopuolelle. Mielestäni tämä raja on tarpeeton ottaen huomioon pääkaupunkiseudun erittäin voimakkaasti pahentuneen työttömyystilanteen. Suhdannelainojen myöntämisvaltuuden lisäys tulee erittäin suurelle tarpeeseen. Työpaikkojen pelastamiseksi olisi ollut perusteltua lisätä suhdannelainoja jopa miljardilla markalla, kuten mm. professori Antti Paasion johtama tuotannollisten pk-yritysten kehittämistyöryhmä pari päivää sitten esitti.

Suhdannelainojen lisäys on vaatimaton, kun sitä vertaa jo yksinomaan maatalouden vakauttamislainoihin. Hallitus esittää, että näitä lainoja saa hyväksyä jopa 650 miljoonaa markkaa. Vakauttamislainojen korkotukeen uppoaa 125 miljoonaa markkaa, ja tämä tuki siis menee yksinomaan maatalouden harjoittajien avustamiseen. Käsittääkseni työllisyysvaikutukset olisivat paljon suuremmat, mikäli tämäkin raha käytettäisiin tuottavan ja työllistävän pk-sektorin suhdannelainoihin. Nyt hallitus pönkittää tarpeetoman voimakkaasti supistuvaa elinkeinotoimintaa.

Lisämenoarvion tukitoimet olisi pitänyt kohdentaa painotetummin pk-sektorille. Tuen ohjaaminen työllistäville pienyrityksille olisi perusteltua sitäkin taustaa vasten, että viimeisen vuoden aikana jaetusta yhteiskunnan yritystuesta, jota lasketaan olevan jopa kymmeniä miljardeja, on mennyt valtaosa suurille yrityksille. Pienet yritykset eivät ole hyötäneet sosiaaliturvamaksujen alennuksista siten kuin suuret. Devalvaatio taas toi useimmille pienille yrityksille lisäkustannuksia, joiden seurauksena konkurssien määrä on entisestään lisääntynyt.

Hallitus ryhtyy vihdoin toimenpiteisiin kahden asunnon loukkuun joutuneiden ja ylivelkaantuneiden kansalaisten auttamiseksi. Velkaongelmien kanssa kamppailevissa kansalaisissa hallituksen toimet herättävät toiveikkautta, mutta toivottavasti eivät liian suuria odotuksia. Jos vaikeuksissa olevia on yli 30 000 ja peruskoron nosto vielä lisää ahdingossa olevien määrää, on 1 000 velallisen auttaminen miltei pilkante-ko.

Hallitus voi toki tämän jälkeen sanoa, että on edes jotain tehty. Mutta miten hallitus aikoo poimia ne 1 000 velallista 30 000 velallisen joukosta? (Ed. Aittoniemi: Poliittisin perustein!) Pahoin pelkään, että ne viranomaiset, jotka joutuvat tekemään konkreettisia päätöksiä siitä, ketkä ovat ne 1 000 armoitettua, joutuvat ylitse pääsemättömiin vaikeuksiin yksittäisten hake-  
musten ja jopa hakijoiden kanssa. Toivotaan

kuitenkin menestystä ja pitkää ikää myös asuntoviranomaisille. Hallitus on varmaan huomionut toimenpiteistä aiheutuvan lisätyövoiman tarpeen miettiessään työvoimasupistuksia valtionhallinnossa.

Myönteistä on varautuminen asuntojen peruskorjausten lisäämiseen. Sen sijaan vuokra-asuntotuotannon lisäämisestä lisäbudjetissa ei mainita mitään. Hallitus lupaa parantaa korkotuettujen vuokra-asuntojen lainaehjoja, mikä tarkoittaa sitä, että meidän vaatimuksemme lainaehjojen parantamisesta toteutuvat ainakin osittain. Hyvä näin.

Puuttumatta sen laajemmin tässä yhteydessä eri yksityiskohtiin totean, että nyt käsittelyssä oleva lisätalousarvio ei poista erillisen työllistämishjelman tarvetta. Työttömyysluvut ovat niin suuret, että hallitus ei saa istua kädet ristissä ongelman edessä.

---

Ed. Louekoski merkitään läsnä olevaksi.

---

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ministeri Viinaseen eilen käyttämä esittelypuheenvuoro ja ministeri Kanervan vastaava puheenvuoro tänä päivänä ovat olleet mielestäni hyvin merkittäviä tunnustuksellisia puheenvuoroja. On aika tavalla paljon jouduttu toteamaan sellaista, joka syyllistää omalla tavalla puhujat itsensä.

Vastauspuheenvuoron yhteydessä kiinnitin ministeri Kanervan tekemisiin ja tekemättä jättämissiin huomiota, joten en palaa siihen enää uudestaan. Sen sijaan poimin muutaman näkökohdan ministeri Viinaseen eilen käyttämästä puheenvuorosta ja kommentoin aluksi niitä.

Hän toteaa aivan oikein puheenvuoronsa eräässä osassa, että nykyinen valtio velkaantumisen vauhti johtanee siihen, että jokainen suomalainen kotitalous maksaa keskimäärin 1 000 markkaa kuukaudessa veroja, jotka käytetään pelkästään valtion velkojen korkoihin, näin silloin kun vaalikausi on loppuillaan. Heti perään hän toteaa näin: ”Tämä vain sen vuoksi, ettei säästämiseen ryhdytty ajoissa.” Jos tämä yhtälö on todella niin kuin arvoisa ministeri täällä totesi, voidaan tietysti perustellusti kysyä, miksi ei ryhdytty ja kuka ne virheet varsinaisesti teki. Tämä on aivan perimmäinen kysymys. Onko mahdollisesti juuri se puolue, jota arvoisa ministeri edustaa, jossain määrin vastuullinen tästä tapahtumien kulusta?

Tässä katsannossa mielestäni hyvin merkityksellistä on se, mikä olikaan se rahamarkkinakoikeilu, joka Suomessa käynnistettiin vuonna 1986. Sehän oli rahamarkkinoiden vapauttaminen Suomen Pankin aloitteesta ja silloisen punamultahallituksen tukemana. Seuraava hyvin merkittävä teko oli se, että vuonna 1987 arvioitiin tuleva taloudellinen kehitys erittäin pahoin väärin. Vuotta 1988 silmälläpitäen rakennettiin elvyttävää talouspolitiikkaa ja sitä sitten vielä jatkettiin. Siis säästämistä ei ollut puhuttakaan. Sieltä löytyvät edellisen sinipunahallituksen ajalta juuri ne tapahtumat, joita ministeri Viinaseen erinomaisen selvästi arvosteli eilisessä puheenvuorossaan.

Ministeri Viinaseen totesi eilisessä puheessaan, että pankkien luotto- ja takaustappiot olivat viime vuonna jo 7,6 miljardia markkaa. Sen jälkeenhän kiinnitti huomiota siihen, että vakavaraisuus on pudonnut jopa alle asetetun oman pääoman 8 prosentin turvarajan. Kun tämä oli todettu, arvoisa ministeri löysi yhden ainoan seuraamuksen tästä tilanteesta, ja se oli seuraava: ”Uhkana on, että pankkien on sanottava irti huomattava määrä vanhoja luottojaan ja kieltäydyttävä uusimasta niitä, millä olisi sangen tuhoisa vaikutus yritystoimintaan, työllisyyteen ja koko kansantalouteen.” Varmasti sitaatin loppuosa on juuri niin kuin arvoisa ministeri eilen totesi. — Hän juuri saapui paikalle. Tervetuloa! — Mutta alkuosa on aika vakava: Jos siis on ajaututtu siihen tilanteeseen, että pankkien mielikuvituksessa ja toimintakentässä on yksi ainoa toiminnallinen vaihtoehto enää jäljellä, siis sanottava irti huomattava määrä vanhoja luottoja, niin silloin on ajaututtu erittäin pahaan tilanteeseen. Voidaan kysyä aiheellisesti, että jos tämä on lainsäädännön mukaan jopa mahdollista — muistakaamme, että korkojen korottaminen ei ollut yksipuolisesti mahdollista tuomioistuinten ratkaisujen mukaan — niin silloin on tietysti tästä oleva johdonmukainen seuraus, että pankkilainsäädäntöä on pikaisesti tarkistettava näiltä osin.

Samoin on syytä asettaa kysymys, mihinkäs onkaan hävinnyt se mahdollisuus, että hankittaisiin vapailta markkinoilta lisää pääomia tueksi joko kotimaasta tai ulkomailta eli että osakepääomia korotettaisiin. Tästähän puhuttiin silloin kasinotaloushuuman aikana jatkuvasti. Osakeantaja oli tuon tuostakin, mutta nyt kaikki tällaiset keinot näyttävät arsenaalista hävinneen pois.

Arvoisa puhemies! Mikä onkaan looginen johtopäätös tästä? Että eräs vaihe suomalaisessa talouselämässä, tämä markkinatalouskokeilu finanssipuolella, on kokenut todellisen haaksirikon, siirtynyt armottomaan historiaan. (Ed. Kekkonen: Ed. Pulliainen, mitä tilalle?) — Ehkä meidän täytyy siirtyä, arvoisa ed. Kekkonen, niin kuin olemme juuri siirtymässä, säädelympään järjestykseen. Tulen juuri siihen.

Mihin tämä johti johtopäätöksenä eilispäivänä? Se johti siihen, että pääministeri omalla suullaan aloitti mestauskampanjan, joka kuitenkin mielestäni oli hyvin yksipuolinen. On aivan totta, että yksityisen puolen pankkijärjestelmässä on aihetta henkilösaneerauksiin, mutta hän ikään kuin vahingossa unohti vastaavan saneeraustoimen tarpeen Suomen Pankissa. Ei voi olla mahdollista, että Suomen Pankin pääjohtajakin on sellaisessa tilanteessa, että ilmoittaa, että tehty toimenpide on väärä, mutta se pitää nyt kuitenkin tehdä. Eihän tämän laatuksella politiikkanteolla ja päätöksenteolla ole minkäänlaista uskottavuutta! Toisin sanoen, arvoisa puhemies, olen pakotettu vaatimaan mitä jyrkimmin pääjohtaja Kullbergin välitöntä vapauttamista tehtävistään, mieluiten ylimääräisessä presidentin esittelyssä, mikäli tasavallassa presidenttiä tällä hetkellä löytyy, niin vielä tämän päivän aikana. (Ed. Kekkonen: Jämerää puhetta!)

Nyt ei ole mitään uskottavuutta millään toimenpiteillä. Tullaan juuri ratkaisuun siitä, miten tästä eteenpäin? Nythän on annettu selvä signaali siitä, että pankkilaitoksen osalta kaikki vastuut siirtyvät yhteiskunnan ja veronmaksajien kontolle. Se ratkaisuhan on tehty eilisellä päivämäärällä. Kun kysyitte, ed. Kekkonen, mitä tilalle, niin ratkaisu on tapahtunut jo eilen. Siis me olemme ottaneet sen kontollemme ja niin kuin havaitsimme: ainoana mahdollisena vaihtoehtona, kuten ministeri Viinanen puhui. (Ed. Helle: Se oli pankinjohtajien idea!) — Se oli pankinjohtajan esitys. He halusivat tulla veronmaksajien kukkarolle, kun olivat itse töpeksineet niin paljon kuin töpeksiä voi. — Siis eräs kausi on päättynyt ja uusi ankea arki veronmaksajien kannalta on alkanut.

Eilen päätettiin myöskin, kuten täällä hyvin monesti todettiin, nostaa peruskorkoa. Sinänsä järjestelmä on aika mieletön, kun meillä on ollut kahden koron järjestelmän, eli arvostelun aihetta jo järjestelmässä sinänsä on ollut hyvin paljon ja ns. oikeudenmukaisuus olisi merkinnyt sitä jo ajat sitten, että tästä olisi päästy eroon. Tässä on

nyt ajaututtu vain sellaiseen tilanteeseen, että se inhimillinen tragedia, joka tästä aiheutuu ilman pehmennystoimenpiteitä, on valitettavan raju. Siinä suhteessa olisin odottanut, arvoisa ministeri, jonkin verran enemmän mielikuvitusta ja säätelemahdollisuutta, sillä ne soitot, mitä on kerinnyt tulla sen vähän kuin tuolla puhelimesta on ehtinyt juoksemaan, ovat olleet aika traagisia, koska ihmiset tuntevat kovin suurta hätää. Heitä ei lohduta ollenkaan se, että ne, jotka ovat maksaneet markkinakorkoisista lainoista korkoja, ovat maksaneet paljon enemmän, vaan he ovat mitoitaneet oman taloutensa toisenlaiselle pohjalle.

Sitten, arvoisa puhemies, vielä kiinnitän yhteen asiaan huomiota, joka minusta on erittäin vakava uskottavuusmielessä myöskin. Olkoon tasavallassa minkälainen hallitus tahansa, niin sen hallituksen pitää omata linja, selvä tunnistettavissa oleva linja: toistan, että se on sitten mikä tahansa, mutta tunnistettavissa oleva linja.

On ollut aika ikävä tuolta omalta paikaltaan kuunnella näitä hallituksen julkisia sisäisiä keskusteluja. Otan muutamia esimerkkejä.

Reunaehtoasiasta EY-asiassa oli olemassa kaksi erilaista versiota, kaksi ministeriä oli aivan eri mieltä siitä, mitä niihin liittyy.

Puolueettomuus-käsitteestä, joka on ulkopoliittisesti aivan fundamentaalinen asia, ministerit ovat täysin erimielisiä.

Mitä tulee talouspoliittiseen linjaan, niin jo muutaman päivän aikana on pystynyt helposti tunnistamaan neljä erilaista linjaa. Ministeri Kanerva edustaa jälki-keynesläistä valikoivan elvyttämisen linjaa, jota hän ei kuitenkaan näköjään pääse toteuttamaan, mutta puheissaan edustaa sitä. (Min. Kanerva: Kyllä vielä pääsee!) — Ehkä arvoisa ministeri pääsee siihen vielä, mutta se ei ole tullut vielä ilmiäsuun poliittisessa järjestelmässä. — Sitten meillä on kabinetissa, valtioneuvostossa, kaikkien dmiesten isä, siis todella mahtava herrasmies. Kun luin Kauppalehden paljon mainostetun artikkelin, niin siinä muutetaan vain nimitystä eikä mitään muuta, puhdasta d-politiikkaa alusta loppuun saakka. Siihen perään saapuu kunnianarvoisa ministeri Viinanen, joka ilmoittaa, että d-politiikalla ei ole merkitystä, joskus tosin lipsahtaa d-puolelle, mutta kuitenkin periaatteessa. Sitten on ministeri Salolainen, joka etsii jonkinlaista ratkaisua kauppapoliittista tietä ja EY-ratkaisusta ja sysää ne sinne, mutta siitäkään ei tule minkäänlaista kokonaista pakettia.

Arvoisa puhemies! Ei tässä tilanteessa voi päästä mihinkään muuhun lopputulokseen kuin siihen, että nostakaa kytäntä koko hallitus!

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Kun olen kuunnellut tätä tuntikausia kestänyttä debattia, jossa ed. Kohijoen pyytämä varsinainen puheenvuoro vasta kahden ja puolen tunnin kuluttua istunnon alkamisesta tuli vuoroon, niin olen ihmetellyt sosialidemokraattien messuamista tämän lisäbudjetin kohdalla. He ovat unohtaneet sen, että nimenomaan sosialidemokraatit kokeneena ja vastuullisena hallituspuolueena viime eduskunnan aikana sanelivat lähtökohdat tälle taloudelliselle lamalle, joka meillä on nyt menossa. Kokoomuksesta ei ollut silloin vielä mihinkään, en tiedä, onko tänäkään päivänä, mutta heidän hallituskokeilunsa tapahtui sosialidemokraattien varjossa.

Täällä ministeri Likanen puhui Suomen suohon, kunnes eräänä päivänä katsoi, että puhumalla tästä ei enää selvitä, hän lähti Brysseliin. Sen jälkeen vakaa Matti Louekoski otti valtion rahapussin nyörit käteensä salataksaan todellisen tilanteen seuraaviin vaaleihin saakka. Sen jälkeen sosialidemokraatteja ei olisi saanut hallitukseen millään hinnalla, oli aivan yhdentekevää, kysyttiin sitä tai ei, koska he tiesivät, mihin he olivat maan talouden ajaneet. Tämä oli totuus tässä asiassa.

Mitä tulee nykyisen hallituksen toimiin, en tiedä, onko siellä kokemattomuutta, mutta se ei ole pystynyt mihinkään aktiivisiin toimenpiteisiin tämän vuoden aikana, kun se on ollut vallassa. Niihin positiivisiin tapahtumiin, joita on tapahtunut talouden puolella, on menty pakolla ajopuun tapaisesti. Nimenomaan devalvaatio, joka oli välttämätön, oli suurin talouspoliittinen ei toimi vaan tapahtuma tämän hallituksen aikana. Toinen tietysti on ollut työmarkkinajärjestöjen sopima maltillinen palkkaratkaisu, jossa hallituksella ei käytännöllisesti katsoen ollut mitään tekemistä. Ehkä sillä puolella sosialidemokraateille on annettava tunnustusta, että he olivat myötävaikuttamassa maltillisen tuloratkaisun syntymiseen.

Hallitus on vain katsellut ulkomaankaupan kehitykseen, jossaain määrin siinä onnistunutkin — tai ei onnistunut missään, mutta kohdalo on ajanut devalvaatioon. Se on auttanut jonkin verran vientiteollisuuden kehitystä. Sen sijaan kotimarkkinoiden, jotka ovat ehdottoman tärkeitä, uskomattoman tärkeitä, vaikka puhutaankin, mitä hyötyä siitä on, jos me

vaihdamme täällä markkaa keskenämme tai oravannahkoja, niiden osuus kansantuotteesta on merkittävämpi luonnollisesti kuin vientipuolen. Niiden unohtaminen on johtanut siihen, että me olemme nyt tässä tilanteessa kuin olemme.

Kun olisi verotusta pitänyt helpottaa, hallitus on lisännyt verotusta ja tulee tekemään sitä edelleen. Toisekseen hallitus on imuroinut kotimaisilta markkinoilta lähes kaiken liikenevän rahan lainana valtion pussiin. Liikkeellä ei ole rahaa, jota ihmiset voisivat käyttää hankintoihin, investointeihin. Samalla tavalla ovat myös ja nimenomaan yritysten asiat. Ei ainuttakaan oikean suuntaista toimenpidettä kuluneen vuoden aikana.

Lisätalousarviossa, joka nyt on tänne tullut, alkaa näkyä ensimmäisen kerran jotakin järkeä, jopa niin, että olen arvioinut, onko hallitus laskenut niin, että lähtemällä nyt näihin toimenpiteisiin saataisiin jotain positiivista aikaan, jolloin voidaan kertoa kansalle, että kaikki johtui siitä, että meillä pikapostissa kiidätettiin hakemus Euroopan yhteisöä koskien Brysseliin. Nimitäin kun edellisen kerran markkinakorot laskevat, se oli silloin, kun hallitus ilmoitti, että se aikoo jättää hakemuksen Euroopan yhteisön jäsenyydestä. Erityisesti Aamulehti ja kaikki ne, jotka tukevat porvarihallitusta, kertoivat, että tämä on selvä viesti: Korot ovat laskeneet, kun on käynyt ilmeiseksi, että Suomi hakee Euroopan yhteisön jäsenyyttä. Hallitus pyrkii nyt kaikilla keinoilla saamaan vaikka pieniäkin positiivisia ilmiöitä maan taloudessa, jotta se voisi kertoa kansalle, että katsokaa, tässä on taas: Kun vietiin Brysseliin anomus, nyt meidän taivaamme ranta alkaa kirkastua.

Lisäbudjetissa ainoa ongelma, jota ryhmämme ei tule hyväksymään, on peruskoron nosto, koska se jatkaa sitä hallituksen politiikkaa, joka lamaa kotimaisen kysynnän, kotimaisten investointien mahdollisuudet, siis kerää pois lisää rahaa kotimaisilta markkinoilta. Tämä on sitä suuntausta, joka on virheellinen, emmekä me voi sitä hyväksyä. Tietysti pohjimmaisena syynä ovat ne inhimilliset piirteet, että köyhät velkaiset ihmiset joutuvat maksamaan pankkierrojen töppäyksiä, mutta erityisesti ja nimenomaan se, että tämä jatkaa hallituksen väärää politiikkaa kotimarkkinoiden lamauttamisessa.

Se, että hallitus on tehnyt 8 miljardin markan ratkaisun koskien pankkien vakavaraisuutta, on ollut pakon sanelemaa. Meidän on turha muistella menneisyyttä muuten kuin muistelmassa ja

tietenkin oppia ottaaksemme. Tämä on pakollinen tehtävä. Jos näin ei olisi tapahtunut, pankkimaailma olisi lamaautunut, ja se olisi, niin kuin täällä on kerrottu, johtanut siihen, että lainojen irtisanominen olisi alkanut. Se olisi ollut lopullinen tuho tässä yhteiskunnassa. Sitä ei tietysti voida enää hyväksyä. Vaikkakin valtion saataivat tässä tapauksessa pankeilta ovat monisanaisesti epävarmoja, niin kuin on lausuttu, se ei ole ainakaan suoraan samanlaista toimeentulotukea kuin annettiin SKOPille. Tässä on ainakin mahdollisuudet, että eräänä päivänä valtio voi saada markkansa takaisin tavalla tai toisella.

Jos tätä ratkaisu ei olisi tehty, ainoa ratkaisu kai olisi ollut Venäjän-malli eli laittaa Suomen setelipaino kolmeen vuoroon ja sylkäistä 15 — 20 miljardia markkaa rahaa markkinoille. Se olisi saattanut olla parempikin kuin tämä. Minä olen ihmetellytkin, että missään vaiheessa ei ole puhuttu sellaisesta asiasta, jota olen jopa eduskuntakyselyllä kysellyt, eikä meidän pitäisi tässä viimeisessä tilanteessa tehdä se, että liikkeellä olevaa setelimäärää lisätään tuo 15 miljardia markkaa. Sen vaikutukset ovat selkeät: Pyörät lähtevät pyörimään. Näin se on, ed. Kekkonen, vaikka nauratte ivallisesti. En minä ole tätä itse keksinyt. Tämän ovat minulle kertoneet aika tavalla järkevät pankkimiehet erilaisissa keskusteluissa. Ehkä se on tapahtunut sahtihaarikan äärellä, mutta ainakin tilanteessa, että muistan vielä nuo keskustelut.

Se merkitsisi inflaation lähtemistä liikkeelle, mikä on välttämätöntä. Ensimmäinen merkki taloudellisesta kasvusta on se, että inflaatio lähtee liikkeelle. Mutta on selvä asia, että eräässä vaiheessa tuo inflaatio täytyy pysäyttää. Kun pyörät lähtevät pyörimään, silloin on myös keksittävä keinot, millä imuroidaan takaisin ne markat, mitä yhteiskuntaan on heitetty. Se merkitsisi, koska rahan korossa on kysymys kysynnän ja tarjonnan laista, että se tulisi laskemaan

myös korkoja, myös alentamaan reaalikorkoa, joka liian korkeana on tällä hetkellä tulppa meidän taloutemme kehityksen edessä.

Jos Suomessa tuo 15 miljardia tulisi, sillehän nauraisivat tietysti jopa venäläiset, mutta se olisi keino, jolla me pääsisimme liikkeelle. Mutta jälkitoimet olisivat luonnollisesti sellaisia, ettei tiedä, pystytäänkö niitä suorittamaan vai ei, kun ns. korkeasuhdanteen alkaessa tai pyörien lähtieessä villisti pyörimään niiden hillitseminen on vaikeata. Sen rahamäärän imuroiminen takaisin, sen ostovoiman leikkaaminen, joka keinotekoisesti tällä tavalla tapahtuisi, olisi vaikeata, mutta se pitäisi pystyä suorittamaan.

Jos nämä toimenpiteet, joita nyt tehdään tässä, eivät auta liikkeelle, niin viimeisenä vaiheena tulee olemaan, ed. Kekkonen, tämä järjetön ajatus irrallisen rahan sylkemisestä markkinoille. Se on aivan varma asia. Minä uskon, että tästä puhutaan vielä tulevaisuudessa enemmänkin eikä tällaisen maanmullikan puhelemana, mikä täällä korokkeella nyt on.

Toivottavasti kuitenkin asia lähtee liikkeelle tällä ja toivottavasti hallitus ei tule esittämään, että tämä johtuu siitä, että vietiin Liikaselledelle välitettäväksi EY-hakemus tuonne Brysseliin. Toivottavasti ei näin lähdetä Euroopan yhteisön jäsenyyteen liittyviä typeriä päätöksiä selittelemään.

---

Ed. Renko merkitään läsnä olevaksi.

---

Toinen varapuhemies: Täysistunto keskeytetään valtioneuvoston kyselytunnin ajaksi, joka alkaa kello 16.30. Täysistuntoa jatketaan kyselytunnin päätyttyä.

---

Täysistunto keskeytetään kello 16.14.

